

**Victoria veritatis, ac ruina papatus Saxonici. : Responsio
VVilhelmi Klebitii necessaria ad Argumenta Doct. Tilemanni
Heshusij. Pro defensione iusta I. Causae Christianae, & Verae.
II. Illustrissimi Electoris Palatini, III. Philippi Melanthonis. IIII.
Senatus Ecclesiastici.**

<https://hdl.handle.net/1874/427268>

92
3

VICTORIA
VERITATIS,
ACRVINA PA-
PATVS SAXO-
NICI.

RESPONSIO VVIL-
HELMI KLEBITII NECESSA-
ria ad Argumenta Doct. Tile-
manni Heshusij.

PRO DEFENSIONE IVSTA

I.

Causæ Christianæ, & Veræ.

II.

Illustriſſimi Electoris Palatini,

III.

Philippi Melanthonis.

IIII.

Senatus Ecclesiastici.

ROMAN. XII.
NVLLI MALVM PRO MA-
LO REDDATIS.

FRIBV RGI
DANIEL DELENVS
Excudebat, Anno
M. D. LXI,

PRVDENTIA, PIETATE, NEC NON

Eruditione singulari præditis, Illustriss. Electo-
ris Palatini Consiliarijs Ecclesiasticis,
Dominis suis dignè semper
obseruandis S. P. D.

VVILHELMVS KLEBITIVS.

RNATISSIMI DOMINI, HESHV-
sius priora scripta Melanthonis legens, in sua non
parum confirmatus fuit opinione: Ego vicissim po-
steriora scripta Melanthonis diligentè exami-
nans, plurimum quoq; in Christiana hac corrobo-
ratus fui doctrina. Vestri quoque Concionatores, cum Heshutio
subscriberent, & me nihilominus rectius sentire apertè dicerent,
vtrique profectò, tam mihi q̄ Heshutio, arma subministrant.
Heshusius à Melanthonè Theologiæ Doctor creatus est: A vo-
bis ego similiter Theologiæ Baccalaureus pronüciatus sum. Hesh-
usius testimonium mihi perhibet, q̄ idem sentiam, quod vos sen-
titis: &, vt scitis, propter hunc in vera doctrina consensum, cum
misera coniuge & quatuor liberis, vltra integri anni spacium in
exilio sum. Apostolus inquit: Si quis habeat bona mundi huius, &
videns fratrem suum penuriam pati, ipsi non opem ferat, quomo-
do dilectio manet in ipso? Quum autem vos Domini mei dignè
colendi, per meum cū Heshusio arduum prælium, honores & pote-
statem diuinam sitis assecuti, & non ignoretis me hîc in Babylo-
ne inter hostes veritatis, nõ sine vitæ discrimine periclitari, etiam
atq; etiam rogo, vt in Apologia vestra durius me tractetis, q̄ ca-
pitalis meus me tractauit hostis: Is enim simul me accusat & ab-
soluit. Pro collato à vobis mihi beneficio, breuem hanc Apolo-
giã vobis dedicare volui: Quam vt boni consulatis rogo. Hesh-
usij scriptum seriùs accepi. Si plura argumenta refutari necesse
erit, & neruos & tela mihi superesse speretis. Rumor hîc ab an-
tagonistis sparsus fuit, vos post meum abitum à M. quodam Stoffe-
lio superatos & confusos esse: officij igitur mei esse duxi, vobis
argumentis firmissimis opem ferre. Nam eæ sunt exilij & profes-
sionis molestiæ, vtnullum è vobis, eas experiri optem. Heshusius
sanè quosdam vestrum è nido pellere nititur, egrè ferens, q̄ vt
Pontifex vobis diutius imperare non potuerit. Veritatem & re-
censere & tueri in hac Apologia statui: vobis adulari nõ decreui.

Omnia vobis condonanti condonate. Deo vos commendo.

Data in Babylone 14. Maij, Anno 61. Vestræ

Dignitatis deditissimus V Vilh. Klebitius,

A R G V M E N T V M

PRIMVM HESHVSII.

M
A
L
E
T
H
E
S
H
V
S
I

Elanthon aliter explicat vocem Koinonias, q̄ Lu-
 therus: Ergo Explicatio Melanthonis est hæretica,
 Resp. Nego Consequentiam. Nónne Melanthon
 maiorem habuit linguæ Græcæ cognitionem, q̄ Lu-
 therus? Nónne Martino Luthero hac in causâ oppo-
 nere possum Martinum Micronium? Nónne Luthero suam ipsius
 translationem hanc Germanicam obijcere possum: Das brodt,
 das vvir brechen, jst das nicht die gemeynschafft des leybes
 Christi? Vocabulum Gemeynschafft, nónne potius participa-
 tionem, quàm distributionem significat? Quare Ioachimms
 Magdeburgius contra Lutherum transtulit: Das brodt, das vvir
 brechen, jst das nicht die aufteylung des leybes Christi? Nónne
 Papistæ vobis doctiores, nobiscum exponunt per participationis
 vocabulum? An non Paulus Eberus Pastor Ecclesiæ VVitten-
 bergensis, in suo ad Augustum iudicio, participationem transfert,
 eaque suavissima appellatione semper vititur? Nónne (teipso te-
 ste) Apostolus vocem Koinonias exponit per subsequens verbum
 metechein? An non Metechein Participare significat? Nónne
 duo hæc, Participare & Distribuere, contrariæ significationis
 verba sunt? Nónne ipse Nazianzenus Koinonias vocem per Me-
 talepin exponit? An non Bucerus & Pistorius eodem modo
 transferunt? Vbi quæso Theophilactus Koinonian per Meta-
 dosin exponit? ¶ Tu Heshuli facis multos distribuentes: Di-
 cis corpus Christi distribui à Pane: dicis corpus Christi distribui
 à Ministro: & dicis corpus Christi distribui à Christo. Facias
 quæso multos dignè participantes, vnus Christus sufficiet omni-
 bus distribuere. ¶ Quare Heshuli non inquis, quid sit Koi-
 nonia corporis Christi? Potest ne aliquis seruari sine koinonia
 corporis Christi? Ioan. 6. Nónne fidelium infantes, in vtero ma-
 tris vel ante Baptismū mortui, habent koinonian corporis Chri-
 sti? Infantes item per Baptismū Ecclesiæ insiti, nónne habent koi-
 nonian corporis Christi? 1. Cor. 10. Ioannes Baptista deniq; cum
 captus in vinculis detineretur, nónne habuit koinonian corporis
 Christi? Christiani præterea à hisce temporibus in carcere deten-
 ti, vel exules in Babylone degentes, & externa Synaxi spoliati,
 nónne habent koinonian corporis Christi? Nónne Lutherus fate-
 tur esse eandem rem in prædicatione Euangelij, quæ in Synaxi

Nónne Patres ante incarnatum Christum, habuerunt koinonian corporis Christi? Quid igitur intelligemus per Koinonian corporis Christi? nunquid participationem ossium & venarum corporis Christi? Ergò patres & alij non habuerunt koinonian corporis Christi? Quid quæso igitur aliud est participem fieri corporis Christi, quàm edere carnem Christi in cap. Ioannis. 6? Dum quispiam vera fide totum passionis Iesu Christi meritum, eiusquè obedientiam apprehendit, & dum ex viuifica Christi carne salutarem virtutem & vitam æternam haurit, nónne iste habet koinonian corporis Christi? ¶ Quum nos ex absente Christi corpore verè habeamus tantum, quantum vos ex corpore Christi præsentem habere putatis, in quo nobis estis beatores? ¶ Cùm fide in cælum conscendimus, nónne corpori Christi sumus propiores, quàm vos, qui istud in pane quæritis? ¶ Consideras etiam Heshul, cur Panis Eucharistiæ vocetur Koinonia corporis Christi? Nunquid ideò panis Christi corpus nuncupatur, quod corpus Christi sit In pane? nunquid ideò, quòd corpus Christi sit Sub pane? nunquid ideò, quòd corpus Christi sit circumcincta panem? nunquid ideò, quòd panis sit essentialè corpus Christi? Nónne hæ rationes sunt diuersæ? nónne sibi contrariæ? nónne à Melanthonè sunt explosæ? ¶ Quare igitur panis vocatur koinonia corporis Christi? Nónne Circuncilio vocatur ideò Fœderis, quia est sigillum fœderis? Quare Baptismus aquæ vocatur Lauacrum regenerationis? nónne, quia sigillum est, quo fideles certificantur, quòd sanguine Christi sint loti à peccatis? Quare annulus sponsæ datus vocatur fides? nónne quia sigillum est fidei sibi à sponso datæ? Quare igitur Panis vocetur Koinonia corporis Christi, nónne hæ duæ potissimum rationes sunt? Prima, quòd hoc Panem, tanquàm sigillo, fideles certificentur, quòd habeant koinonian corporis Christi? Secunda: Quòd fideles hunc Panem ore comedentes, etiam fide manducant carnem Christi, & bibant fide eum sanguinem, qui lanceam tinxit, qua Christi corpus vulneratum est? Nónne grauitèr inquit Eberus, quòd propter certitudinem huius participationis, Christus panem corpus suum nuncuparit? Nónne Melanthon bene explicat, quid non sit Koinonia corporis Christi? Quid his opponere poteris Heshul?

SECVNDVM.

PAulus. 1. Corinth. 10. non inquit, Panis est koinonia corporis Christi credenti: Sicuti Romàn. 1. inquit, Euangelium est potentia Dei ad salutem omni credenti: Ergò male exponunt

ponunt verba Pauli, qui panem docent esse medium, per quod de-
tur Christi corpus.

RESPONSIO.

Expositio hæc à me non est allata: Fratres tui ea vtuntur in
suffragijs VVestphali. Non possum satis mirari: Hactenus cor-
pus Christi oportuit esse In pane, Sub pane, Cum pane: Iam cor-
pus Christi oportet transire Per panem. Heshusius tamen hunc
transitum non vult permittere: si enim permetteret, seipsum con-
foderet, & Bremensium Essentialem definitionem destrueret.
Pueri igitur sic colligunt, Theologi Saxonix docent, quòd panis
sit medium, per quòd detur Christi corpus: & Theologi Saxo-
nix docent Panem esse ipsum Essentiale corpus Christi: Ergò
Theologi Saxonix sibi ipsi sunt contrarij, Ipsi Papistæ Theo-
gos hos rident.

TERTIVM.

Heshusij Confessio de Synaxi consentit cum Canone Nice-
no, Ergò Confessio Heshusij est catholica.

RESPONSIO.

Nego Antecedens. 1. Canon Nicenus prohibet, ne humiliter
propolito pani attendamus: Heshusius iubet corpus Christi in
pane querere. 2. Canon Nicenus iubet, vt fide mentem axalte-
mus: Heshusius ab infidelibus graculis asserit Christi carnem
manducari. 3. Canon Nicenus docet, In *ILLA* cœlesti mensa
nobis venerabile Christi corpus proponi: Heshusius in *HOC*
lapideo altari contendit Christi corpus reperiri. 4. Canon Ni-
nus Panem & Vinum vocat nostræ resurrectionis Symbola: Hesh-
usius Panem & Vinum docet esse res signatas. Quid igitur mi-
nùs consentit cum Confessione Heshusij, quàm Canon Nicenus?
Et iam vicissim gratias tibi ago Heshusi, quòd auctoritatem hu-
ius Canonis laudibus extollas. Papistæ canunt, Sursum corda:
Heshusius canit, Vorborgen jm brodt so kleyn: nõnne Papistæ
igitur saniores Heshusio?

QVARTVM.

Regula illa (Panis extra vsum non habet rationem Sacra-
menti) tantum de sumptione debet intelligi: Ergò Fides
& Meditatio debent excludi. **RESPONSIO.**

Nego Antecedens. Fides, Meditatio & Sumptio debent con-
iungi: Nam sumptio sine fide & meditatione, noxia est, & facit
nos reos corporis & sanguinis Christi, i. Corinth. ii. Ipsi sanio-
res Papistæ fatentur Fidem & Meditationem à Sumptione nõ o-
portere separari: nõnne igitur & hic Papistæ meliores Heshusio?

QVINTVM.

Theodoretus & Augustinus expressè inquit, quòd Iudas manducarit corpus Christi: Ergò Theodoretus & Augustinus aduerfantur Pagellæ.

RESPONSIO.

Iudas sumpsit Buccellam intinctam ANTE fractionem panis, Matth. 26. & Marci 14. Accepta buccella intincta, Sathan intravit in Iudam, & Iudas statim exiuit, Ioan. 13. Quia igitur Iudas subito exiuit, concludo, quòd cum reliquis ad fractionem panis usque non manserit. ¶ Evangelistæ tres, Matthæus 26, Marcus 14. & Ioannes 13. expressè dicunt, quòd Iudas acceperit buccellam intinctam: Sed nullus Evangelista expressè inquit, quòd Iudas acceperit Panem fractum gratiarum actionis. Panis quoque fractus gratiarum actionis, non fuit intinctus, ¶ Lotio pedum facta est ANTE festum: Ioannis 13. Synaxis verò celebrata est primo die festi, Lucæ 22. ¶ Præterea ipsi Papiſtæ concedunt, quòd Agnum Paschatis manducarit Christus ANTE fractionem panis. Lucas Evangelista cap. 22. narrat, quòd Christus verba hæc (Vnus ex vobis me proditurus est) locutus sit POST fractionem: Verùm Matthæus & Marcus docent, quòd verba hæc dixerit Christus ANTE fractionem panis. Igitur duobus testibus plus fidei adhiberi debet, quàm vni. Lucas quoque Synaxi non interfuit, sicuti Matthæus. Præter alios doctos viros, etiam Papiſta Rupertus Abbas Tuitienſis sentit, quòd Iudas Synaxi non interfuerit. Christus inquit (Ioan. 6.) Qui edit carnem meam, is habet vitam æternam, Si Iudas manducavit Christi carnem, quomodo igitur descendit ad inferos? Docti quidam putant, quòd Iudam proditorem Christus idèò occultè soli Ioanni monstravit, ne videlicet Iudas discerperetur à reliquis Apostolis. Ioannis 13.

Augustinum & Theodoretum expono per seipſos: Nam utriusque docent, Signo nomen rei signatæ tribui, ¶ Augustino Augustinum oppono, qui alibi inquit: Iudas manducavit panem Domini contra Dominum, reliqui manducarunt Panem Dominum. Idem alibi inquit: Iudas non reuera, sed Sacramentotenus Christi carnem manducavit. Hoc contra te etiam recipiunt saniores Papiſtæ ¶ Quare Iudam tam libenter habetis in Synaxi? estis ne fratres Iudæ? nōne Iudas multos fratres habet in Synaxi? Quare hos non vel emendatis, vel excluditis?

SEX TVM.

In fideles etiam edunt carnem Christi: Ergò Pagella Melanthonis est hæretica, Resp. Nego Antecedens: Idèò propter sequens

sequentia Argumenta. 1. Qui non est capax Noui Testamenti, non est capax Sanguinis Christi : Impij non sunt capaces Noui foederis: Ergo Impij non sunt capaces Sanguinis Christi. 2. Misericordia Dei sola Fide accipitur. Cōmunio carnis Christi, est opus Diuinæ misericordiæ: Ergo Cōmunio carnis Christi non nisi fide accipitur. 3. Inter Christum & Belial nulla est communio. Impij sunt filij Belial : Ergo impij non edunt carnem Christi.

4. Quicumque edunt carnem Christi, in illis habitat Spiritus Sanctus. In impijs non habitat Spiritus Sanctus : Ergo infideles non bibunt sanguinem Christi. 5. Nemo potest simul bibere calicem Dæmoniorum, & sanguinem Christi, Impij bibunt calicem Dæmoniorum: Ergo impij non bibunt sanguinem Christi.

6. Quicumque fiunt rei corporis Christi, non fiunt participes corporis Christi. Impij fiunt rei corporis Christi : Ergo impij non fiunt participes corporis Christi. 7. Quicumque fit participes corporis Christi, ille fit vnum corpus cum Fidelibus. Impij non fiunt vnum corpus cum Fidelibus : Ergo Impij non fiunt participes corporis Iesu Christi. 8. Mortui non edunt. Impij sunt mortui in peccatis suis : Ergo impii non edunt carnem Christi.

9. Nemo potest simul communicare Mensæ Diabolorum, & simul edere carnem Christi. Impii communicant Mensæ Diabolorum : Ergo impii non edunt carnem Christi. 10. Quicumque edit indignè de Pane Eucharistiæ, non accedit secundum institutionem Christi ad Synaxin. Infideles non edunt dignè de Pane Eucharistiæ : Ergo Infideles non accedunt secundum institutionem Christi ad Synaxin. 11. Qui non communicat secundum institutionem Christi, non edit carnem Christi. Impii non communicant secundum institutionem Christi : Ergo Impii non edunt carnem Christi.

12. Caro Christi est cibus vitæ spiritualis. Impii desituti sunt vita spirituali : Ergo Impii non edunt carnem Christi. 13. Omnem promissionem oportet Fide accipi. Verba hæc (Hoc est corpus meum) sunt verba promissionis : Ergo verba hæc oportet fide accipi. 14. Quicumque edidit carnem Christi, ille manet in Christo. Infideles & impii non manent in Christo : Ergo Infideles & impii non edunt carnem Christi.

15. Paulus Eberus inquit, Participationem corporis christi sola fide esse cōprehensibilem: ergo dissentit ab Heshusio. 19. Papistæ docent, Rem Sacramenti non nisi à bonis, ad vitam percipi: Ergo Veteres Papistas in hac questione oppono Nouis.

Quid ita contenditis propter impios? Quare non incumbitis eò, ut impia

vt impijs vel emendatis vel exclusis, conuiuas habeatis pios? Quare propter impios hærescos accnsatis pios?

SEPTIMVM.

Qui edunt indignè de pane Eucharistia, illi fiunt rei corporis Christi: Ergò manducantes indignè de pane, edunt etiam carnem Christi. Resp. Nego Consequentiam.

Quia plurimi fiunt rei corporis Christi, qui tamen non manducant corpus Christi. Exempli gratia vt melius intelligas Heshufi: 1. Nónne Iudæi Christum crucifigentes, facti sunt rei corporis & sanguinis Christi? 2. Nónne super ipsos & ipsorum filios venit sanguis Christi? 3. Nónne omnes homines rei sunt mortis Christi? 4. Nónne rei sunt corporis Christi, qui vna oblatione corporis Christi, pro omnibus peccatis satisfactum esse Patri coelesti negant? 5. Nónne rei sunt sanguinis Christi, qui docent bibi à membris Diaboli sanguinem Christi? 6. Nónne rei fiunt corporis Christi, qui Cœlum corporis Christi sanctum habitaculum, nido columbino & hyrundinario, carceri, aut insulæ Calcuttæ comparant? 7. Qui piorum sanguinem fundunt, nõne rei sunt corporis & sanguinis Christi? 8. Qui Parricidia impiorum stabiliunt, nõne rei fiunt sanguinis Christi? 9. Qui Martyres Christi vocant martyres Diaboli, nõne rei fiunt corporis Christi? 10. Qui sigillum Regis contumelia afficit, nõne reus fit læsæ regis Maiestatis? Qui igitur Panem, Sanctũ corporis Christi sigillum, contumelia afficit, nõne etiam fiet reus corporis Christi? 11. Nónne hoc Christus dicit esse iudicium, quò homines magis ament tenebras, quàm lucem? 12. Nónne impij communicantes etiam ideò iudicantur, quò magis diligant communionem Diaboli, quàm communionem corporis Christi? 13. Qui omnia disciplina Ecclesiastica, quoslibet ad Synaxin admittunt, nõne rei fiunt corporis & sanguinis Iesu Christi? 14. Qui ex contemptu Synaxin nunquàm accedunt, nonne rei fiunt corporis & sanguinis Christi? 15. Qui sanguinem bestiarum loco sanguinis Iesu Christi ostentant, vt homines à vero Christi sanguine ad fictitium sanguinem seducant, nonne rei fiunt sanguinis Christi? 16. Qui naturale Christi corpus, à se nunquàm visum, sculpsit, pingit, & formis ac coloribus diuersis mendacibusq; ostendit, atq; hisce imaginibus fidelium animos impedit, quo minùs sese sursum erigant, nonne reus fit corporis & sanguinis Christi? 17. Nonne & vos Heshufi, talia phantastica, imaginaria, & figuratiua corpora quam plurima vestris in templis retinetis?

Qui ne-

18. Qui negant carnem & sanguinem Iesu Christi à Fidelibus verè bibi, nonne rei sunt sanguinis Christi? 19. Qui veram carnem Christi manducationem, vt phantasticam explodunt: & qui fictam manducationem carnis Christi, pro vera vendere conantur, nonne rei fiunt carnis & sanguinis Christi? 20. Qui veram corporis Christi præsentiam, vt imaginariam damnant, & fallam pro vera defendunt, nonne rei fiunt corporis & sanguinis Christi? 21. Nonne distinctæ res sunt, Reum fieri & Participem sanguinis Christi? 22. Nonne Papistæ etiam hanc Consequentiam (Miles iurans per vulnera Christi, fit reus sanguinis Christi: ergo miles iurans per vulnera Christi, bibit sanguinem Christi) malam esse iudicant? Quid tibi videtur Heshuli, nonne vos sapius facti estis rei corporis & sanguinis Christi? Nonne plures communicantes rei fiunt corporis Christi? nonne pauciores dignè edunt de pane? Nonne Scripturæ docent, sanguinem Christi à paucis bibi? nonne tu asseris, sanguinem Christi à plurimis bibi? Nonne secundum tuum dogma, maior sanguinis Christi copia hausta est ab impijs, quàm à pijs? Nonne blasphema hæc esse perpendis? Vnum atque alterum quæram adhuc: Qui mala vita & publicis scandalis Ecclesiam, Christi sanguine redemptam, polluunt, nonne rei fiunt sanguinis Christi? Qui fratres sese simulant, & postea osculo Iudæ Fidelium congregationem produunt, nonne rei fiunt sanguinis Christi? Ab his omnibus dicis ne bibi sanguinem Christi? Atqui Heshuli, qui talia agunt, Christi sanguinem non gustant. Qui libris maledicis de præsentia corporis Christi vel eius absentia scriptis, fideles in Euangelij cursu impediunt, nonne rei fiunt corporis & sanguinis Christi? Putas hos ore corporis haurire sanguinem Christi? Tam procul absunt à Christi sanguine, quàm procul cælum à terra. Cogita & perpende hæc diligenter Heshuli.

OCTAVVM.

Klebitius negavit à Fidelibus carnem Christi manducari verè in Synaxi: Ergo Klebitius est hæreticus. Respon. Nego Antecedens: Nam non fuit status quæstionis, An fideles manducant carnem Christi: Sed hoc quæsitum est, Quid sit manducare carnem Christi: Vel, An oporteat verbum Manducare accipere propriè, vel translaticè, quando agitur de re signata. Verbum istud translaticè accipiendum docui de re signata. Idque his Arguendis demonstraui. 1. Ex grammaticaparet, quòd Manducare dicatur, quasi dentibus premere vel mans-

B. dere.

dere. Sed quia Christi caro dentibus non manditur, necessario sequitur, translatitè esse accipiendum verbum manducandi.

2. In capite Ioan. 6. omnes Theologi concedunt metaphoricè accipi verbum manducandi. Quia verò tota Vetustas verba Institutionis exposuit per cap. 6. Ioannis, concludo, etiam in verbis Institutionis metaphoricè vsurpari. 3. 1. Corinth. 10. dicit Apostolus, q̄ Patres eandem escam Spiritualem manducarint. Quia verò Essentia carnis Christi tunc nondum extitit, ore corporis corporaliter etiam à Patribus manducari non potuit: ideoque concludo, metaphoricè vsurpari verbum manducandi ab Apostolo. 4. Augustinus lib. 3. de Doctrina christiana, cap. 16. docet, Omnem sermonem, qui flagitium præcipere videtur, figuratè intelligendum esse: & addit, exempli causa, caput Ioannis 6.

5. Idem libro. 2. contra Aduersarium Legis, inquit: Si proprie intelligeretur quod dictum est, horribilius esset carnem Christi manducare, quàm perimere: & horribilius esset Christi sanguinem bibere, quàm effundere. 6. Idem alibi inquit: Hanc escam manducare, & hunc potum bibere, est, in Christo manere, & Christum manentem in se habere. 7. Idem inquit: Crede, & manducaſti. 8. Idem ait: Edere Christi carnem, est suauiter acquiescere in Passionibus Christi. 9. Chrysoſt. super Ioan. Hom. 46. inquit: Quid est carnaliter sapere? Simpliciter, vt dicuntur, verba intelligere. 10. Clemens Alexandrinus lib. 2. Pedagog. cap. 2. inquit: Hoc est bibere Sanguinem Iesu, participem esse incorruptionis Domini. 11. Origenes in 19. cap. Leuit. Hom. 7. Si secundum literam sequaris id, quòd dictum est, Nisi manducaueritis, occidet te hæc litera. 12. Bernardus in Psal. Serm. 3. inquit: Quid est manducare carnem Christi, nisi participare Passionibus ipsius? 13. Cyprianus in Sermone de Cœna Domini, ait: Esus carnis Christi, est perpetuum desiderium manendi in Christo.

14. Bonauentura libro 4. Distinctione 9. inquit: Si volumus accipere rectam illam manducationem Spiritualem, necesse habemus à propria significatione vocabuli nos transferre. 15. Lutherus Edere in cap. Ioan. 6. exponit per Credere. 16. Lutherus Edere in 1. Corinth. 10. exponit per Credere. 17. Eodem modo verbum manducandi exposuit Zuinglius. 18. Eodem modo Pius Oecolampadius est interpretatus. 19. Eadem ratione explanat VVolfgangus Musculus. 20. Huic expositioni non aduersatur Ioachimus VVestphalus. 21. Sic interpretantur Petrus Martyr, & Henricus Bullingerus. 22. Et quod magis est, Lucas Lofsius in Gatechesii

Catechesi sua inquit, Edere corpus Christi, etiam in Synaxi, idem esse quod credere. 23. Philippus Melanthon idem, cum prædictis eodem modo explicat. 24. Adamus Christianus Esum carnis christi, appellat profundam recollectionem mortis Domini. 25. Ex prædictis apparet, quod Edere carnem Christi, nihil aliud sit, quam beneficia Mediatoris, totum Passionis meritum, atque ad eam ipsam viuificam virtutem carnis Christi, vera fide apprehendere. 26. Calvinus quoque non plus intelligit per verbum manducandi, quam Veteres: & Veteres non minus, quam Calvinus.

Macarius inquit, A nobis Spiritualiter manducari carnem Iesu Christi. Roman. 10, inquit Paulus: Corde creditur ad iustitiam. Edere idem est, quod credere: Ergo corde editur Christi caro. 27. Imò Ioachimus V Vestphalus reprehendit Calvinum, quod videatur plus significare per edere, quam verè in Christo credere. Miror aduersarios ad eum cæcos, ut his non acquiescant. 28. In cap. 1. Corinth. 10. Carnem Christi edere, illis idem significat, quod credere. In cap. verò 1. Corinth. 11. Christi carnem edere, illis significat carnem Christi corporaliter ore corporis sine fide manducare, id est, dentibus premere. 29. Veteres Papistæ hinc Nouis sunt saniores: nam ipsi concedunt in lib. Gratiani, Panem cœlestem edere, idem esse, quod credere. Vtinam plurimi sic carnem christi ederent, & sic vitam æternam ex carne ipsius haurirent. Quare tam pauci sunt Spirituales manducantes? Quia vos vestris de corporali manducatione litibus, Euangelij cursum impeditis, & Spirituales manducantes flammis destinatis. Quam multi enim Spirituales manducantes à carnalibus immaniter sunt interfecti!

NON V M.

DOctrina Klebitij, de modo præsentiae & manducationis corporis Christi est Recens & Inutilis: Ergo non facit ad ædificationem. Resp. Nego Antecedens. Quod non sit Recens, ex Canone Niceno, & 6. cap. Ioannis palam est, Vtilem esse sic probò 1. Quia destruit errorem Suencfeldij, de Origine humanæ christi naturæ: Nam si christi corpus simul est in multis locis, necesse est, eius Essentiam ex Diuina esse Dei naturam. 2. In manducationis modus, quem cum plurimis Pijs statuo, plenus est consolationibus, & concinnis similitudinibus potest explicari. Sicut enim rami à radice arboris hauriunt nutrimentum: Sicuti palmites à Vite trahunt succum: Sicuti omnes creature à Sole sumunt vitalem calorem: Et sicuti corporis humani membra à capite vim mouendi sumunt, Ita Fideles à Christi carne pro nobis crucifixa,

vitam æternam hauriunt, & viuificam vim, qua ipsi viuificentur.
Quando igitur queritur ab aduersarijs: Si corpus Christi simul non est, nisi in vno cœli loco, quomodo omnes Fideles in omnibus terræ locis, vnico Christi corpore pasci queunt? Respon-
deo: 1. Quomodo omnes creaturæ, in omnibus vniuersi orbis locis, vitalem calorem ex vnico Solis corpore haurire possunt: cum Solis corpus simul & semel non sit, nisi in vnico cœli loco & orbe? 2. Quomodo vna candela, quæ stat non nisi in vna mensæ parte, toti domui, & singulis in domo degentibus lumen suppe-
ditat? 3. Quomodo odor ab ipsis Floribus procul per aërem dis-
spargitur? 4. Quomodo calor Ignis procul extra Focum, omni-
bus in Hypocausto degentibus, communicatur? 5. Quomodo
virtus Magnetis ad eum vsque locum extenditur, ex quo ferrum
attrahitur? 6. Quomodo maritus & vxor locorum interuallis
disiti, sunt vna caro? 7. Quomodo Fideles, corpore in terra ver-
santes, cum Christo sunt in cœlestibus? 8. Quomodo Paulus ab-
sens corpore, spiritu suo præsens fuit Corinthijs? 9. Est ne quic-
quam impossibile Diuinæ omnipotentia? Stoffelius scribit, mo-
dum manducationis corporis Christi esse corporalem. Heshusius
modo corporali Christi corpus à nobis manducari, negat. An hi
non sunt sibi contrarij? At dicitis, In Mysterijs non est agen-
dum Similitudinibus? Quare igitur vos agitis Similitudinibus in
hoc Mysterio? de Ferro ignito: de Imagine hominis in speculo:
de Voce hominis in concione: de Arbore magna in grano: de
Vino in cantharo: de Cera liquefacta? An non Christus voca-
tur Sol iustitiæ? An non Christum Stellam matutinam canitis? Non-
ne Veteres Mysterium Trinitatis explicarunt per similitudinem
Solis? Nonne vos vtimini similitudine Solis in Articulo Incarna-
tionis? Nonne & ipsi Papistæ Solis similitudine vtuntur in nego-
tio Eucharistiæ? Heshusius inquit, Modum præsentia & man-
ducationis carnis Christi esse ignotum pijs. Quare igitur inquis
Heshusi, corporaliter & definitiuè Christi corpus esse in pane?
Quare corporaliter ore corporis asseris Christi carnem mandu-
cari? Nonne corporaliter est Aduerbiu modi? Nonne corpora-
liter Christi corpus edere, est physicè edere? nonne physicè Chri-
sti corpus edere, est capernaiticè edere? Augustinus in Sermone
ad Neophytos, questionem quomodo tractat? Querit enim, Quo-
modo Sanguis est Calix eius: &, Quomodo Panis est Corpus e-
ius? Et soluit: Quia aliud videtur, & aliud intelligitur. Cyril-
lus lib. 4. cap. 13. super Ioannem, inquit, Probum auditorem canes
venaticos

venaticos imitari, & fatuis facilima quæque obscura videri. Idem apertè distinguit inter quomodo Iudaicum, & quomodo Fide-
lium. Pastor Ecclesiæ VVittenbergensis Paulus Eberus inquit,
Fide esse comprehensibilem participationem corporis Christi.

Elaias cap. 7. inquit: Si non credideritis, non intelligetis: er-
gò fide modus manducationis intelligitur. Quæstionem (Quo-
modo) quam Mater Domini proposuit Angelo, tuus compater ne
gavit ex incredulitate profectam esse. Nonne modus manduca-
tionis carnis Christi est mysterium? ¶ Nonne discipulis suis
inquit Christus (Matth. 13.) Vobis datum est nosse mysteria re-
gni cælorum? ¶ Ergò Heshusiani, hoc mysterium ignorantes,
nondum sunt discipuli Christi. D. Pomeranus in Psalm. 110.
inquit, Christi corpus in cælum receptum esse, sed Maiestate &
efficacia Fidelibus adesse. In mysterio Circumcisionis, externa
vnctio sensibus fuit comprehensibilis, sed Circumcisionem cordis
anima fidelis percepit. Sic in Synaxi Vinum ore corporis gusta-
mus. Sanguinem verò Christi ore animæ, id est, fide gustamus.

¶ Melanthon statuit manducationem signi, communem Pijis
& Impijs: Rei verò signatæ manducationem solis tribuit Fide-
libus. Ergò Melanthon non dissentit ab Augustino. ¶ Heshu-
sius asserit in Synaxi triplicem manducationem: Primo, Physi-
cam signi: Secundo, Duplicem rei signatæ, Corporalem & Spiri-
tualem: Ergò Heshusius non consentit Augustino. ¶ Heshu-
sius facit multas manducationes, & paucos dignè manducantes.
Heydelbergæ sua illegitima excommunicatione effecit, q̄ multi
pij non ausi fuerint mecum panem frangere. Heshusiani semper
in ore habent duos illos Imperatiuos, Accipite & Manducate:
Quare non vr̄gent vnà etiam hos Imperatiuos, Pœnitentiam a-
gite, Vos inuicem diligite. Omnia Argumenta ab aduersarijs
allata contra Spiritualem hunc manducationis modum, soluta re-
peries in Modesta mea Responione. Paulus Eberus inquit: Sen-
suum defectui supplementum præstet fides. Concionatores Hey-
delbergani sepe proposuerunt quæstionem Quomodo, hoc pacto:
VVje vvirdt vns der leib Christi gegeben? Et responderunt,
Mit dem brodt. VVje vvirdt vns Christi bluedt gegeben? Re-
sponderunt: Mit dem vvyn. Et hoc pacto abusi sunt vocula Cum:
Nam illa non significat modum exhibitionis, sed discrimen inter
Signum & Rem signatam denotat. Cum hoc manducationis
modo optimè conuenit Argumentum hoc Jacobi Andrea: Caro
Christi est cibus: Cibus adest nutrito: Ergò Caro Christi adest

Animæ, quæ nutritur. Nam qui hîc in terris ex carne Christi, vi-
uificam vim accipiunt, conuersationem habent in cælo, & pro-
pinqui sunt Christi carni.

DECIMVM.

Corpus Christi simul est in multis locis : Ergò Pagella Me-
lanthonis est hæretica. **RESPONSIO.**

Nego Antecedens : Idquæ hisce Argumentis probò :

1. Quæcunque sunt separata locis, non sunt vbique : Anima & Corpus Christi fuerût à tempore mortis vsq; ad resurrectionem, separata locis: Ergo corpus Christi non est vbique.
2. Fulgen-
tius scribit, totam Humanitatem Christi non fuisse in Sepulchro:
& totam Humanitatem non fuisse in Inferno.
3. Augustinus
Animæ tribuere noluit, quòd simul fuerit in Inferno & Paradi-
so.
4. Idem inquit : Vbique totus est, sed non vbique totum.
5. Idem ait : Secundum id, quòd Deus est, vbique est : secun-
dum id, quòd Homo est, in Cælo est.
6. Cyrianus in explicatio-
ne Symboli docet, q; per Ascensionem, Humanitas Christi esse
coeperit in loco, vbi antea non fuerit.
7. Dydimus lib. 1. cap. 1. &
Basilius 22. cap. inde probat Diuinitatem Spiritus Sancti, q; simul
sit in plurimis locis.
8. Cyrillus in Ioan. cap. 14. lib. 6. ait : Chris-
tus præsentiam corporis sui hinc subduxit.
9. Vigilus docet,
Christum vbique esse secundum naturam Diuinitatis suæ, & loco
circumscriptum esse secundum naturam Humanitatis suæ.
10. A-
thanasius damnat eorum errorem, qui docent Christi corpus esse
consubstantiale verbo.
11. Nulla creatura simul est in multis lo-
cis: corpus Christi verè est creatura: Ergo, &c.
12. Si corpus Ie-
su Christi est vbiquè, erit etiam in Inferno.
13. Si corpus Chri-
sti est vbique, sequetur, Christum vbique extra vterum Matris
conceptum esse, vbique extra Bethleem natum esse, vbique extra
Hierosolymam passum esse, & vbiquè extra hortum sepultum esse.
14. Marci. 16. Angeli dicunt : Surrexit, non est hîc.
15. Si cor-
pus Christi vbique est, vel in multis locis simul : ergo necesse est,
ex Diuina natura corpus Christi suam habere originem, quare i-
gitur reprehensi sunt hæcenus Mennonistæ & Suenckfeldiani ?
16. Papi-
stæ etiam dogma vbiuitatis explodunt, & derident me-
rito Argumenta, quibus Heshubiani multiuitatem asserunt: quæ
& ego omnia in Modesta Responsione refutauî.
17. Christi cor-
pus nunquàm simul visum est in multis locis.
18. Iacobus Andree fal-
sò asserere videtur, Angelos simul esse in multis locis : neq; pro-
bat, quòd anima sit in manu prorsus tabefacta.
19. Propheta
Abacuk.

Abacuk & Philippus, per Angelum sunt de loco in locū portati.
VNDECIMVM.

COrpus Christi manu Ministri porrigitur: Ergo Pagella Melanthonis est hæretica. Resp. Nego Antecedens: Idq; hæc Argumentis probō. 1. Substantia carnis Christi non est nisi in cælo: Manus ministri non est in cælo: Ergo Substantia carnis Christi non est in manu ministri. 2. Si manu ministri porrigitur Christi corpus, necesse est, istud esse vel In Pane, vel Sub pane, vel Cum pane: Sed Christi corpus non est In pane, vel Sub pane, vel Cum pane: Ergo corpus Christi non porrigitur manu ministri. 3. Si corpus Christi manu ministri porrigitur, etiam sanguinem Christi manu porrigi sequetur. Quia verò sæpe à diuersis ministris panis & poculū porriguntur, erit corpus Christi in manu vnus, & sanguis Christi in manu alterius ministri. An nō quæso, hac ratione distractio corporis & sanguinis Christi stabilitur? 4. Ioannes inquit, se baptizare Aqua, Baptismum verò Ignis & Spiritus tribuit Christo: Hanc humilitatem Ioan. Baptista omnes pios Precones imitari decet. Ioannes Christum aspergit Aqua, Pater verò cœlestis Spiritus sui plenitudine Filiū suum ipsemet baptizat. 5. Moyses fatet se ministriū Circūcisionis esse, quæ manu fiebat in præputio: Circūcisionem verò cordis tribuit Deo. 6. Christus ait: Non Moyses, sed Pater cœlestis vobis cibū illum dedit. 7. Aug. in Epist. ad Circenses. 130 Hoc agit ille & efficit, qui per ministros suos rerum signis extrinsecus admonet, rebus aut̄ iplis per seipsum intrinsecus docet. 8. Inde Papatus effectus, q̄ ministri hominibus persuaferint, se Reges habere sub pedibus, & Deum in manibus: & q̄ Sacerdotes putarint, suis manibus Christum non secus incarnari, q̄ est incarnatus in vtero Matris suæ. 9. Homines rudes, hæc audientes cogitant, manu ministri sibi porrigi corpus Christi, sicuti infanti pulmentū manu Nutricis porrigitur. 10. Hactenus Papistæ reprehensi sunt, q̄ docuerint se manu sua Christi corpus continere. 11. Iacobus And. in lib. contra Missam, art. 4. dicit, Sacerdotes illos, qui dicunt sese sua manu tenere corpus Christi, negare Ascensionem corporis Christi. 12. Ciuibus Aquesib⁹ V V ormatix denegatū est hospitium, q̄ non crederent Pulzium manu sua tenere Christi corpus. 13. Christus nusq̄ dixit: In manu ministri est corpus meum. Christi corpus ita semel ab hominū manibus tractatū fuit, q̄ denuò in eas venire non requirat. 14. Nec ideo Synaxin suam instituit, q̄ in manu ministri, sed q̄ in Fidelium cordibus mansionem habeat.

Ad quid

16. Ad quid quæso, proderit vobis, si diu habeatis in manibus corpus Christi, si Christum non habeatis in renatis cordibus?
 17. Columba Ioannem docuit, quòd Christus sit ille, qui Baptizat Spiritu. Hinc concludo, quòd non sint in corpore Columbæ, qui afferunt se corpus Christi manu sua porrigere. 18. Magna gloria est Ministris, quòd manu sua Sacramentum corporis Christi contrectent: sed hanc gloriam cum alijs Communicantibus communem habent. Nam tempore Ambrosij, etiam reliqui Communicantes manibus suis tractarunt panem Eucharistiæ. ~~¶~~ Nunc non ferunt Heshusiani, manu panem Eucharistiæ à Communicantibus reliquis attingi, vt ipsi soli maneant gloriosi.
 19. In Synaxi sunt duæ distinctæ res: & hæ duæ distinctæ res requirunt duo distincta opera: & hæc duo distincta opera postulant duos distinctos ministros. Et Paulus inquit, quòd ministri sint cooperarij Christi: ergò nõ porrigitur vtrûq; à visibili ministro.
 20. Quorum quæso, manus iam sunt magis auaræ, quàm Sacrificulorum ac Concionatorum? Pudeat igitur ipsos, quòd iacent se corpus Christi suis possidere manibus. 21. Argumenta ab aduersarijs allata, solidè sunt refutata in Modesta mea Responsione.
 Doctrinam Heshusij de modo præsentia corporis Christi, & de modo manducationis, etiam veteres Papistæ explodunt.

DVODECIMVM.

Melanthon vna & simili Phrasi docet vtendum esse: & præfert Phrasin Apostoli Pauli: Ergo Pagella Melanthonis est hæretica. Responsio: Nego Consequentiam.

Nam vocolas illas (In, Sub, Cum, Per, Circumcirca,) non esse promiscuè vsurpandas, sed potius omnibus abstinendum esse, multis hisce Argumentis probaui. 1. Ciceroniani erubescunt vti alia aliqua phrasi, quam Cicero non vsurpauit: quanto magis nos erubescere debemus, dum in Diuinis mysterijs vtimur eiusmodi terminis, quos in Sacris literis non inuenimus. 2. Spiritus Sanctus serio nobis prohibuit, ne verbo ipsius quicquam adijciamus: Apertum autem est, neque Matthæum, neque Marcum, neque Lucam, neque Apostolum vlla ex his vocolis vsos fuisse. Vbi Matthæus inquit, In pane est corpus meum? Vbi Lucas ait, Sub pane est corpus meum? Vbi Marcus dicit, Cum pane est corpus meum? Vbi Apostolus docet, Circumcirca panem est corpus meum? 4. Nemo non intelligit, non modò diuersæ, sed contrariæ quoque significationis esse vocolas. Etenim nemo non intelligit, id quod est sub pane, non esse in pane: & quod est in pane, non

ne, non esse sub pane: id norunt rustici: id norunt pueri, quando
hæc docui, dixerunt me abdita scrutari. 4. Hodierno die aliàs
multæ de rebus grauissimis sũnt controuersie: quid igitur stultius,
quàm de uoculis hæc insuper contendere. Experientia docemur,
ineptas phantasias à rudibus ex eiusmodi uoculis concipi. Nonne
uidelicet ex uocula In concipiunt phantasiã localis inclusionis
ac impanationis? Ex uocula Cum phantasticè colligunt Physi-
cam corporis Christi cum pane connexionem, sicuti butyrum pa-
ni coniungitur: Ex eadem deniq; uocula Consubstantiationis er-
rorem colligunt. Audientes uerò uoculam Sub, aliquam corporis
Christi sub panis frustulo delitescentiam imaginantur. 6. Cer-
tè formæ loquendi non debent esse contrariæ confessioni. 7. Si
hæ uoculæ utiles essent ad explicationem Mysterij, Filius Dei u-
tique adicisset. 8. An non melius est uti uoculis & phrasibus
Scripturæ: Panis est communio corporis, Poculum est cõmunio
sanguinis Christi? 9. Aduersarij mei non possunt conuenire ob
uocum harum discrepantiam: Alius uult omnes retinere: Alius
uult vnã alijs præferre: Alius præfert In, Alius uerò Sub: Alius
uult omnes reijci. Quomodo ego igitur cum illis possem conue-
nire? Vnde quæso certamen illud de uoculis? Quia non docent,
quomodo carnem Christi habere debeamus In corde, Sub corde,
Cum corde. 10. Papistæ docent corpus Christi esse in domo Sa-
cramentaria seu Ciborio, Vos docetis esse in Pane: nonne pro-
pinqui estis inuicem? Rectè Melanthon inquit, quòd sitis similes
Papistis. Per Schalam enim cum his componi potestis. Quare
tam pertinaciter has uoculas defenditis? Eò credo, quòd Cate-
chismi uestri his scateant, quodq; D. Paulo uelitis esse doctio-
res: cum interim ipsis Papistis indoctiores ac deteriores sitis, Illi
enim in Ecclesijs suis Psalmos Dauidis retinent: Vos uerò ijs ma-
gna ex parte neglectis, uestras Cantilenas (Verborgen jm bro-
de) continentes, defendere non abstinetis. Ex iudicio Eberi ap-
paret, in Saxonia non tantum disputari, An sit Christi corpus In
pane: Sed etiam quæri, Quàm Prope sit In pane, uel Cum pane.
¶ Quòd ambiguis & crassis Prouerbij abstinere præstet, sic
demonstro. 1. Substantialiter dicunt esse ambiguum: quare i-
gitur ad subtilis Mysterij explicationem adhibent? quare per uo-
cem ambiguum rem subtilem exponunt? 2. Manifestum est, ex
hæc Aduerbij nasci infinitas Logomachias. 3. Tantum labo-
ris requiritur in illis explicandis, quantum in explicatione ipsius
Mysterij. 4. Nemo nescit esse uocabula barbara. 5. Ex rixis

Scholasticis est nata. 6. Semper à Pijis sunt impugnata. 7. Pre-
 scribere alicui phrasés loquendi, quid aliud est, q̄ Tyrannidem
 Grammaticam exercere? 8. In Mysterijs debemus esse cauti:
 quomodo possumus esse cautiore, quam quum phrasibus vtimur
 Sacræ scripturæ? 9. Quibusdam non sufficit realiter, sed addit
 etiam comparatiuum realius. 10. Et quandoquidem iam dicunt
 oraliter, tandem addent dentaliter, gutturaliter, stomachaliter,
 orificialiter, ac postremò addent sensualiter. At Rustici rectius
 dicent illos agere narraliter & stultaliter. Osiander vocatus est
 Essentialista: quòd nos Diuinæ Naturæ participes fieri docuerit,
 & rectè quidem: Nam & id ipsum Petrus docet. Aduersarij di-
 cunt, substantialiter, corporaliter à nobis edi carnem Christi: qui
 fit, q̄ & ipsi non vocentur Substantialistæ & Essentialistæ? Barba-
 ra hæc aduerbia multos Pios in exilium eiecere, ipsamet exilio di-
 gnissima. Christus in capite Ioan, 6. vnico Aduerbio hoc (Verè)
 solo vsus est. Quare non adiecit vestrum Substantialiter. Mat-
 thias rectius dixit: Hæc Aduerbia omnia Diabolus in Theolo-
 giam inuexit. Vxor item Matthiæ contra Doctorem Rabum
 impugnavit voculam Cum. Vnum reliquis addam. Quidam
 interroganti (1. An Panis sit Corpus Christi?) respondent: Ita,
 sacramentaliter. 2. An corpus Christi sit in Pane? Ita, sacra-
 mentaliter. 3. An corpus Christi edatur ore corporis? Ita, sacra-
 mentaliter. 4. An corpus Christi porrigatur manu Ministri?
 Ita, sacramentaliter. 5. An impij manducant corpus Christi? Ita
 sacramentaliter, respondent. Si ita aliquis mihi responderet,
 putarem me derideri. ¶ In Disputatione mea, dū voce sacra-
 menti vterer, M. Theodoricus Artopæius Svollanus, dicebat se
 filium esse Matris V Vittenbergæ, ac sese nō posse ferre voces am-
 biguas. Cui respondi: Mater tua V Vitteberga vtitur hac voce,
 oblitus ne es igitur linguæ Maternæ, &c, qua dura responsione do-
 ctissimos quosdam, præsertim Franciscum Balduinum, Præce-
 porem meum, Scholæ Heydelbergenlis decus eximium, offendē-
 ram: qui & vocem hanc Sacramenti, propter ambiguam ac multi-
 plicem eius significationem, in hoc mysterio subtili, nō esse vsur-
 pandam, satis commonstravit. Paulus Eberus quoque in suo Iu-
 dicio Sacramenti voce non vtitur. Causas num satis graues, quòd
 vt voculas illas, ac ambigua aduerbia impugnarim, habeam nec ne,
 Pij dijudicent. Argumenta contra me allata, Modesta repulit res-
 ponsio. Papistæ veteres ambiguas voces nō censent vsurpandas.
 Heshusius ait: In certamine phrasibus ambigujs yti, est veritatem
 prode-

prodere, Plerique probent has Phrases, In, Sub, & Cum pane, q̄
qui his vtuntur, melius (proh dolor) apud Principes panem suum
lucrentur, quàm qui Phrasin Apostoli retinendam docent,

DECIMUM TERTIUM.

Christus in Capite Ioannis 6. non instituit Synaxin: Ergo
verba Institutionis non possunt exponi per Caput Ioan. 6.

Responso Nego Consequentiam.

Licet enim Christus non instituerit Symbola in cap. Ioan. 6.
tamen ibi de Re signata & principaliori parte Synaxeos, de Car
na sua videlicet, concionatus fuit. Quid quæso, aliud est Christi
caro pro mundi vita data, q̄ corpus Christi pro nobis crucifixum?
2. Concio Christi de Regeneratione præcessit solennem Bapti
smi institutionem: an non licebit igitur verba institutionis Ba
ptismi exponere per caput Ioannis tertium? 3. Caput 10. ad Co
rinth. præcessit caput vndecimum: Nunquid ideò prohibitum e
rit, Verba vndecimi capituli per decimum caput exponere? Te
stamentum Vetus præcessit Nouum: Nunquid ideò non licebit,
testimonia quædam Noui Testamenti, per Testimoniũ Vetus ex
ponere. An non posterius dicta, per prius dicta exponere licet?
Nonne Epistolam Pauli ad Hebræos, Veteris Testamenti lectio
declarat? 4. Tota Vetustas verba Institutionis per cap. Ioan. 6.
exposuit. 5. Interdictiones, Leyb & Leychnam, inep̄e distin
guit Vnicornius. 6. Inter dictiones Hebræas Pagæ & Paschar,
curiosè distinguit Vnicornius. 7. Veteres promiscuè vsi sunt
vocibus his, Carnis & corporis. 8. Non mirum, q̄ meus aduer
sarius Veteres Scriptores, verba Institutionis per cap. Ioannis 6.
exponentes, Sycophantas vocet: quum & D. Augustinum piè sen
tientem, quandoq; insulsiſſimum dixerit Theologum ¶ 6. Io
annes non recitat Historiam Institutionis, eò q̄ manducatio
nem carnis Christi cap. 6. docuerat. 10. Reliqui Euangelistæ
Historias & Signa diligenter describunt: Ioannes Conciones
Christi, & Res Sacramentorum magis describit. 11. Cõmunio
corporis Christi est principalior pars Synaxeos. 12. Inter car
nis Christi esum, & corporis Christi cõmunionem, discrimen non
inuenio. ¶ 13. Ex Recentioribus quidam, qui sunt præcipui
Augustanæ confessionis Patroni, verba Institutionis per caput 6.
Ioannis exponunt: Vtpote sunt Brentius, & Iacobus Andræ.
14. Gropperus Papista doctissimus, inquit: Verba Exhibitio
nis exponenda esse per verba Promissionis. Et hinc dilucidè con
cludit, per caput Ioannis sextum exponenda verba exhibitionis.

15. Nicolaus Lyra etiam exponit verba Christi, Hec est corpus meum per caput Ioan. 6. Magis igitur deliratis quàm Papiſtæ, dum hunc mihi eripere vultis Clypeum, Nam Chriſtus hic non modò de fructu, ſed etiam de parte principali Synaxeos loquitur. 16. Chryſoſtomus inquit, Quòd diſcipuli Chriſti ideò non ſint hiſce ipſius verbis (Hoc eſt corpus meum) offenſi, quia ſufficienter in capite Ioannis 6. eruditi fuerint de Chriſti carnis manducatione. 17. In omnibus adhortationibus de Synaxi, quæ ſunt in veſtris agendis, citantur ferè verba capitis Ioannis ſexti. 18. Quando Vnicornius probabit diſtione Carnis, & diſtione Corporis diuerſum ſignificari? 19. Heshuſiani hunc clypeum non minùs fugiunt, quàm Diabolus crucem. Ego tamen eorum clypeum, videlicet 1. Corinth. 11. non reformido: imò Argumenta plurima inde mihi conducibilia promo. 19. In capite Ioannis ſexto Chriſtus certè loquitur de carne ſui corporis, & non de carne corporis S. Petri,

DECIMUMQUARTVM.

MElanthon valdè commendauit verba Apoſtoli, Panem quem frangimus, &c. Ergo ritum Fractionis reſtitui oportuit, Reſponſio. Concedo totum Argumentum.

Nam quare & ego ritum Fractionis cupierim reſtitui, magnæ ſatis fuerunt rationes. In Scripturis nomen Fractionis, non Numerationis inuenio. Atque vſitatam panis formam, ſuperſtitioſam habere originem, manifeſtum eſt. Nam cum Chriſtus denarijs à Iuda eſſet proditus, putarunt panibus Euchariftiæ formam denariorum proditionis conuenire. Et panes iſti ante multos annos cõtempſim Minuti & numulariæ ſunt vocati. Imagines deniq; Crucifixi & Agni ex ſchola ſuperſtitionis prodijſſe, neminem ignorare puto. Cum enim Scripturis deſtituti, ſiſtam illam Corporis Chriſti præſentiam probare non poſſent, picturis ac imaginibus iſtud ſimplicibus perſuadere voluerunt, & ſic iſtas Imaginuculas fulcra adorationis Panis eſſe oportuit. Paulus verbo frangendi vtitur. Et ne quis exiſtinet, per ſolam fractionem diſtributionem intelligi, Euangeliftæ dicunt: Fregit, & dedit. Scripturæ ritum Cœnæ fractionem vocant, Et in Actis Apoſt. legitur, Diſcipulos manſiſſe in Fractione panis. Ritus fractionis maximis plenus eſt myſterijs: admonet enim nos, quales dolores & cruciatus corpus Chriſti in cruce pro nobis perpeſſum ſit. Sacramentum vnionis eſt, & fraternæ concordiæ: ac ideò Paulus inquit, nos vnium corpus eſſe, quia de vno Pane manducemus. Aduerſarij
etiam

etiam nomine periculoso Hostiam vocant, quasi panes isti sint Sa-
 crificia. Oportet illos emi à Mercatoribus. Quandoque pulvere
 sunt conspersi. Quandoque propter longiorem reservationem in
 pulverem sunt redacti. Quandoque mucidi sunt, vt Aegrotis illos
 aspicientibus, nauseam moueant. Ex hisce panibus nascuntur
 multæ ineptæ phrasæ loquendi, Veluti: Der Leyb Christi jst in
 eyner kleynen partikel broths, sicuti Niserus loquutus est. Item:
 Der Leyb Christi stecke in eyner kleynen partikel broths, Qua
 phrasi M. Conradus utebatur. Ista forma Panis, est insigne o-
 mnium Sacrificulorum in monumentis suis. Aduersarius meus
 Panis eiusmodi & Calicis figuram noluit ferre in monumento
 cum interim alias impudicas sculpturas, veluti testiculos & virgas
 in Cherubin, contra naturæ Angelicæ castitatem: & meretriceas
 nudasque mamillas in 7. Virginibus ferret. Nordana Ecclesia
 non parum offensa est, quòd circumtonsi panes, post obitum Mar-
 tini Micronij restituti sint. Ligarius dissoluit infeliciter, quæ
 bene ligarat Micronius, Panes, quibus vtuntur Heshusiani, cor-
 respondent figuræ plattæ passicæ, id est, tonsuræ rotundæ, quæ est
 Character Bestiæ. Der Pfaffen schilt vnd cron. Hi interdum præ
 frigore congelati, dum in Hypocausto calido coram ægrotis tra-
 ctantur, statim liquefcunt, ita vt de patella sumi nequeant, nisi in
 formam pillulæ prius contrahantur. Georgius Callander, quem
 vos Papistis connumeratis, hac de re præclara collegit. Sermones
 etiam prophani sunt orti ex hisce Panibus: Vocantur vulgo Dij,
 seu Hergot. Epicuræi etiam interrogati, Quare tot sint Diaboli,
 & vnus saltem Deus, inquirunt: Die Pfaffen haben so vil Hergot
 gefressen. Quandoque etiam in terram à vento post Consecra-
 tionem prosternuntur, ex quo conturbatur Sacrificulus, nesciens
 quid illi agendum, an denuò sint consecrandi, vel crasa terra com-
 burendi. Oportet etiam & Pixidem ad hos panes comparari.
 Cum Heydelbergæ pixides argenteæ essent confasæ, Heshusius
 in lignea, eaque sordida, ac non digna in qua Eubulus suum re-
 condat butyrum, panes hos reponi tulit. Sed quare Heshusiani
 ita defendant has particulas, audi: Vident per verum hunc Fra-
 ctionis ritum falsum illorum dogma, quòd panis sit Essentiale cor-
 pus Christi, confringi. Nam Fideles sic colligerent: Christi Cor-
 pus non frangitur: Ecce, Panis frangitur: Ergò Panis non est es-
 sentiale corpus Christi. Item: Ritus Fractionis Concordiæ nos
 admonet: Heshusiani sunt inimici concordiæ Christianæ: Ergo
 impediunt, quò minus restituatur Ritus fractionis.

Disputatione mea ritum Fractionis defendi : ac defendenti Bo-
quinus assensit : Academia disputationem obfignauit, quomodo
igitur bonum piūque ritum hunc non constanter tuerer. Imò
Papistæ ipsi Fractionis vestigia in missa sua retinuerunt. Per-
pende Heshufi, fatius ne vobis sit, Bestiæ Charactere potius vos
Synaxin polluere, q̄ Pauli ritum sequi ac imitari!

DECIMVM QVINTVM.

PAgella Melanthonis nititur iudicio rationis, & detrahit
Deo laudem omnipotentia: Ergo Pagella Melanthonis est
hæretica. Responſio. Nego Antecedens.

Scripturæ sacræ à nobis non exigunt, vt credamus omnia esse
vera, quæ sunt contra rationem. Alioquin credere oporteret, a-
quam esse ignem. 2. Scripturæ non exigunt à Fidelibus, vt sint
creaturæ irrationales. 3. Doctrina Christi de modo manduca-
tionis, aduersatur plurimum rationis iudicio: ideoque scandali-
zati sunt Caperneitæ cap. 6. Ioan. 4. Brentius & Iacobus An-
dreæ Argumentum rationis in negocio Eucharistiæ, opponunt Pa-
pistis, hoc pacto: (Das brodt jst der leyb Christi: Die Pfaffen
brechen das brodt jn drey stucken. Ergo rectè dicunt Rustici:
Die Pfaffen radebrechen den leyb Christi.) 5. Paulus in ne-
gocio Resurrectionis, Argumentū ex natura ductum de granis,
opponit Antagonistis suis. 6. Docemus modum manducationis
sola fide percipi. Vos docetis incredulitate, tanq̄ instrumento
ab impijs Christi corpus accipi. Papistæ fide mysterium compre-
hendendum docent. 7. Marci 5, legimus, quòd quidam petierit
Christum venire in ædes suas, filia sanandæ gratia. De alio legi-
mus, quòd dixerit Christo, Loquere saltem verbum, & sanabitur
seruus meus. Vter quæso ex hijs duobus tribuit maiorem lau-
dem omnipotentia: Christo? 8. Heshufius docet, q̄ Christi cor-
pore pasci non possimus, nisi id veniat in panem. Klebitius cum
Christo asserit, quòd omnes fideles in omnibus terræ locis, vnico
Christi corpore, quòd in coelis est, pasci queant. Vter ex his duo-
bus quæso, maiorem omnipotentia: laudem Christo attribuit?
Quid respondeat is Heshufiani? Nonne Papistæ hic me veriorē
habere causam fateri coguntur?

DECIMVM SEXTVM.

Christus dixit, Hoc est corpus meum: Ergo Panis est essen-
tiale corpus Christi. Resp. Nego Consequentiam.
Christus dixit Hoc, non dixit Sub: Christus dixit Est, nō di-
xit In: Christus dixit Corpus, non dixit Corporaliter: Christus
dixit

dixit Meum, non dixit Cum. 1. Panis in Synaxi frangitur: corpus Christi in Synaxi non frangitur: ergo Panis non est essentialiter corpus Christi. Minor. Quia corpus Christi semel pro nobis oblatum est. 2. Aduersarij in explicandis illis verbis, multis Tropis vtuntur, dicentes: In pane, Sub pane, Cum pane, Circumcirca panem. Si iam volunt esse Simpliciter, quare ab illis expositionibus non abstinere? Quid aliud sunt illæ expositiones, q̄ Tropi? At inquit: Vtimur illis declarationis gratia. Ita ne? Nos vultis illis, Signi & Rei signatæ, etiam vtimur declarationis gratia, idq; commodius & sine periculo. 3. Aduersarij scribunt, per Panem nobis dari Christi corpus, tanq̄ per medium. Nemo igitur aliud esse Medium, & aliud esse Rem, qnq̄ datur per medium. 4. Paulus merito haberi debet interpres verborum Christi, qui non inquit: Panis est substantiale corpus Christi. neque dicit: Panis est substantia corporis Christi. Sed ait: Panis est communiõ corporis Christi. Triã igitur illa, Panis, Corpus & Cõmuniõ corporis, distinctæ res sunt. 5. Qui verba Christi simpliciter intelligit, is contradictionem ponit inter caput Ioan. 6. & verba institutionis. Nam si Panis est corpus Christi, etiam Infidelis manebit in Christo. 6. Appendix Christi (Quod pro vobis datur) manifestè Tropum conuincit: quia Panis non est pro nobis crucifixus. 7. Si simpliciter intellexeris, tunc ore corporis ederetur caro Christi. 8. Vnde hæresis Arriana? an non ex simplici & literali huius (Pater maior me est.) expositione? 9. Vnde hæresis Antropomorphitarum, nisi ex hac (Oculi Domini super iustos) literaliter? 10. Vnde error Mennonitarum, nisi ex huius (Verbum caro factum est.) literalis sensu? 11. Vnde hæresis Origenis, nisi ex huius (Caro & sanguis regnum Dei non possidebunt) literalis intellectu? 12. Vnde hæresis Heluidiana, nisi ex literalis huius (Christus fratres habet) sensu? 13. Vnde hæresis de manducatione Impiorum, nisi ex verborum (Hoc est corpus meum) literalis sensu? 14. Augustana Confessio emendata inquit, Cũ pane corpus Christi exhiberi: ergo literalem sensum nõ retinet. 15. Frequens mos est Scripturæ, Signo dare nomen Signati. Gen. 17. Circuncisio vocatur Fœdus. Gen. 41. Septem boues dicuntur septem anni. Exodi 12. Agnus Paschalis dicitur Transitus. Leuit. 16. Sacrificia vocantur peccatorum expiationes. Moyses accepto sanguine vituli in patera, asperxit Filios Israël, dicens: Hoc est testamentũ, quod disposuit Dñs ad vós. Hic inquit Ambrosius, fuit signum Testamenti. Eph. 6. Baptismus vocatur lauacrum Regnationis.

Dicent.

¶ Dicent hinc aduersarij, Vitiosam esse illationem à singulari ad
 vniuersale: videlicet, In quibusdam testimonijs Scripturæ est tro-
 pus: ergo hinc etiam est tropus. His respondeo, Ipsos etiam con-
 trariam sententiam ex singularibus colligere, hoc pacto: In mul-
 tis locis oportet retineri *To rito*: Ergo hinc quoque oportet re-
 tineri *To rito*, 16. Augustinus super Psalm. 3. inquit: Figu-
 ram corporis sui Christus dedit discipulis. Lib. 3. de Doct. Chri-
 stiana, cap. 5. inquit, Miserabilem animæ seruitutem esse, Signa
 habere pro Rebus signatis. 17. Tertulianus Panem appellat
 figuram corporis Christi. 18. Gregorius Nazianzenus, Syna-
 xin vocat figuræ figuram. 19. Basilius partes Cœnæ vocat An-
 titypa. 20. Cyprianus lib. 2. de Vnctione, cap. 3. Signata & Si-
 gnantia iisdem nominibus appellantur. 21. Theodoretus Dia-
 logo primo inquit, fieri hinc commutationem nominum, Signi &
 Rei signatæ, Cap. 6. Ioan. Caro Christi vocatur Panis. Matth.
 26. Panis vocatur Corpus. 22. Bertramus inquit: Panis figura-
 tæ corpus Christi existit. 23. Canon Nicenus Panem & Vinum
 vocat resurrectionis nostræ Symbola. 24. Ambrosius libro. 4.
 cap. 4. de Sacramentis, Vinum vocat similitudinem Sanguinis.
 25. Philippus Melanthon Panem vocauit imaginem Corporis, &
 Poculum imaginem Sanguinis Christi. 26. Eusebius Ecclesiast.
 Historiæ libro. 9. cap. 9. Panem vocat Signum Dominicæ mor-
 tis. 27. De Consecrat. Dist. 2. gl. in cap. Hoc est, nec Panis San-
 guinem, nec Vinum significat Carnem, Cœleste Sacramentum,
 quod est in Altari, improprie corpus Christi dicitur. 28. Beda
 in Lucam: Pro sanguine Agni, Sacramentum sui Sanguinis in fi-
 guram Vini substituit. 29. Lucas Lofsius Metonymiam recipit
 in verbis Calicis. 30. Brentius Panem vocat Sigillum corporis.
 31. Annulus Sponsæ à Sponsò datus, Fides dicitur, cum sit tantum
 Symbolum fidei. 32. Lutherus Synecdochen recipit in verbis
 Christi. 33. Heshusius negat in verbis Christi (Hoc est corpus
 meum) figuratam esse locutionem: ergo aduersatur Luthero.
 34. Staphilus argutus & doctus Papista, quem vos ex alto con-
 temnit, inquit, quod ij, qui dicunt In pane, Sub pane, & Cum pa-
 ne, etiam sunt Zuingliani, id est, discedentes à *to rito*. 35. Si-
 cuti verba de Calice, ita & verba de Pane oportet exponere. Lu-
 cas 22. cap. verba Christi de Calice, sic exponit: Hic est calix no-
 ui fœderis in sanguine meo: Ergo Panis quoq; est Panis noui fœ-
 deris in corpore Christi. 36. Heshusius tandem consentit, Pa-
 nem esse Symbolum corporis Christi. 37. Melanthon hæc ver-
 ba Pauli

ba Pauli: Panis est koinonia: exponit, id est, Panis est medium, quo exhibetur corpus Christi. 38. Melanthon in verbis Christi (Hic calix est Nouum Testamentum) Metonymiam statuit, id est, Sigillum noui Testamenti: Et Calicem sentit Nouum Testamentum dici, sicuti Fasces dicuntur Romanum Imperium. Quid ad hæc Greynere? Pastor VVittenbergensis hanc expositionem collaudat. 39. Multi iam disputant, An sit panis, nudus panis, vel an sit vestitus: obliuiscetes interim sese vitutibus vestire Christianis, ac Spiritu Dei repleti.

DECIMUM SEPTIMUM.

Pagella Melanthonis negat Vnionem panis & corporis Christi: Ergo Pagella Melanthonis est hæretica. Responso.

Theologi multa fundunt verba de vnione Panis & corporis Christi, interim piam illam hominis cum Christo vnionem turpiter negligentes. ¶ Disputant, an vnio panis & corporis Christi sit Hypostatica, an sit Phylica, an sit Formalis, an sit Sacramentalis, an sit mystica: Et quot comminiscuntur vniones, tot verè constituunt dissensiones. Vtinam, ijs omisis, scribere ac docere iam tandem incipiant, quomodo Christus & homines vniantur, ac quomodo vniti in Christo maneant. ¶ Multi per peccata sua procul sunt (proh dolor) à Christo semoti, Ego quoque sensi me, per meam de vnione panis & corporis Christi disputationem, no propiorem, sed remotiorem potius redditum à Christo: ¶ Substantia carnis Christi tam procul est à pane, q̄ procul cælum est à terra remotum, ¶ Scripturæ saepe distantie cæli & terræ mentionem faciunt, Et Psalmista inquit: Tam procul iram Dei à peccatis fidelium esse, quàm procul cælum à terra.

¶ Iacobus Andræ probare conatur, cælum hîc in terris esse, ac mihi id non persuadebit: verum Deo iuuante, contrarium ipsi facile monstrabo. Papistæ consequentiam illam: Cælum est extra locum, ergo etiam alia corpora sunt extra locum, vitiosam esse iudicant.

CONTRA ELECTOREM

ARGVMENTVM PRIMVM.

MINISTRI Euangelij (iuxta Doctrinam Pauli) debent Contradicientibus os obturare: Ergo Elector Palatinus pedibus conculcauit veritatem Iesu Christi, Vtrique parti silentium iniungendo,

Responso: Nego Consequentiam.

D. Iulsi enim.

Iussi enim sumus utriusque perspicuam Confessionem exhibere. Vtriusque confessionem Elector Viris Doctis exhibere voluit. Synodum doctorum virorum congregare statuit. Silentium, cum conditione saluæ conscientiæ & illasæ veritatis, nobis ad tempus iniunxit. Magister Aulæ insuper nos non sine lachrymis, vt firmæ adhuc ac teneræ Ecclesiæ rationem haberemus, rogauit: Cui Christianissimam petitionem proponenti, genua flectens cōtumeliosè illulisti. A mutuis præterea conuitijs abstinere sumus iussi: Veritatem modestè tueri non sumus prohibiti. Silentium hoc Heshusi, non (vt tu dicis) veritatis opprimendæ causâ, sed iam dudum oppressæ releuandæ gratiâ, nobis mandatum fuit. Perpendebat enim Elector, per furiosos clamores Euangelicam Veritatem inquiri ac promulgari minimè posse. Causâ denique tum temporis nondum exactè dijudicata fuerat. Si enim Electori constitisset, tuam causam planè fuisse iustam, meamque iniquam, procul dubio mihi soli silentium iniunxisset. Sed cogitauit forsitan id, quod diei solet: Iliacos intra muros peccatur, & extra. Atq; iam intelligis Heshusi, quòd (vero sibi nunc satis cognito) Elector vtrunque Sententiam in Ecclesijs suis defendi non sinat.

SECUNDVM.

Heshusius ideò ab Electore dimissus est, quia noluit damnare Phrasin Christi, & Phrasin Pauli, & quia noluit loqui cothurnicè: Ergo iniustè & Tyrannicè ab Electore dimissus est Heshusius. Responsio: Nego Antecedens.

Phrasin Christi, & Apostoli Pauli Elector, nulla nec litera nec syllaba prohibuit. Sed duas has Phrases (Panis est essentialè corpus Christi) (Impij ore corporis manducant carnem Christi) Phrases Christi vel Pauli esse negauit. ¶ M. Gasparus Catechista phrasin hanc Lutheri, Sub pane, esse optimam docuit. Tu phrasin Tertulliani, In pane, alijs præferendam dixisti, Greynerus vobis vtriusque contrarians, vobis has, In, Sub, & Cum, promiscuè vsurpauit. M. Gasparo literas scripsi, quibus ipsum monui, voculam Cum esse meliorem vocula Sub: & phrasin Pauli omnibus præferendam censui. Reliquos quoque amicè admonui, vt simili vterentur phrasi. Cumque hæc inter nos, non priuatim modo, sed magis etiam publicè agerentur, Elector Palatinus ferre noluit teneram Ecclesiam istiusmodi Logomachijs conturbari: Ideoque piè à nobis postulauit, vt omnes vna, eademque, & simili vteremur phrasi. ¶ Cumque interim Elector à te Heshusi, traduceretur, quasi ab Augustana Confessione defecisset,

& te

& te mendacij couinceret, tuoque te gladio confoderet, prætulit mecum Phrasin Augustanæ Confessionis emendatæ, C V M P A N E. ¶ Cumque tu Heshusi, antea in exhibita tua Confessione commendasses Phrasin illam, I N P A N E, pertinaciter quoque eam tueri uoluisti: ideoque pio Electoris mandato, yllō modo obsequi noluisti. Et ita cæca tua pertinacia tibi dimissionem peperit. Phrasin hanc Augustanæ Confessionis emendatæ, C V M P A N E, uocasti Cothurnum: Reliqui uerò omnes tui Collegæ obsecuti sunt Electori, nono die Septembris: & expressè tuam hoc obsequio damnauerunt Confessionem: & polliciti sunt omnes, se deinceps vsuros tantum hac uocula, C V M. ¶ Verum, ut homines leuissimi, postea non tantum loquuti sunt, Sub pane, & In pane: uerumetiam cecinerunt In pane. Hinc Prouerbiū hoc ortum est: Concionatores Heydelbergenses nolunt deserere uoculam S V B. ¶ Item & illud:

V Vilhelmus non potuit I N officio C V M alijs manere, eò quòd impugnauerit uoculam S V B. ¶ Papistæ inquit, quòd Principes ac Authores Augustanæ Confessionis sunt Cothurnici. ¶ Concionatores quidam Palatini sunt Cothurnici: Quia probant Augustanam Phrasin, Cum pane, quam Heshusius uocat Cothurnum, Sed heus tu Heshusi! Dum tu te proprio gladio confossum sentires, teque in maximis angustijs constitutum intelligeres, quæ quæso anxio tuo uolebas animo? Hac, ni fallor: O miserum me Heshusium! Fratribus meis dicere non possum, quòd propter Augustanæ Confessionis defensionem dimissus sim: miser quid aggrediar? Tandem quid egisti? Nōne, ut Catilinarij sanguinis spumas emitteres, furiosè contra Augustanam Confessionem, post acceptam etiam dimissionem, concionari incepisti? Nōne quæso, Cothurnum illam uocitasti. ¶ Nōne amplo pallio, sub quo Deus & Sathan latere possent, eam contulisti? ¶ Nōne Sexies illam emendatam esse dixisti? Nōne has emendationes, magna ostentatione, coram frequentissima populi turba, ubi tot tibi hostes, quot amici erant congregati, præter necessitatem recensuisti?

Nōne incertum esse, quid sub illius nomine de Synaxi credendum sit, asseruisti? Nōne, ut hoc sciri possit, peculiari Synodopos esse docuisti? Nōne Lutherum Augustanæ Confessionis Authorem dixisti? Nōne ex Articulis Smalcaldicis, eius interpretationem sumendam dixisti? ¶ Nōne Consiliarios Palatinos, ut mendaces & defectores ab Aug. Confessione asseruisti?

Nōne propterea dimissionem solenniorē te accepisse probē
noſti? Nōne te diu poſt dimiſſionem clementer in ſua Republi
ca tulit Elektor? Nōne inſuper dimidij anni ſalario donatus,
maiori quā ego viatico ab ipſo adiutus fuiſti? Cū Cuniū ad
nouas turbas incitares, nōne te dignum expulſione cogitaſti?

¶ Putas quōd Apoſtoli ſemper tam clementer fuerint dimiſſi?

Id omittere non poſſum: De Auguſtana Confeſſione tam ſca
bioſe nunquā locuti ſunt Papiſtæ, quā tu Heshuſi. Nam illi
tantū ſcribunt, eam ſapientius eſſe emendatam, ac eam Pandore pi
xidi tantū comparant. Vt rectius rem intelligas Heshuſi, Tui
labores nōne erant eō omnes intenti? 1. Vt ex pane fabricares
corpus Chriſti? 2. Vt in Pane concluderes corpus Chriſti? 3. Vt
perluaderes manum tuam eſſe domiciliū corporis Chriſti? 4. Vt
in polluto impij communicantis ore reponeres corpus Chriſti?

5. Vt demonſtrares, ab infidelibus manducari carnem Chriſti?

Nōne econtra Elektoris propoſitum erat? 1. Vt ē malis homi
nibus efficeremus bonos? 2. Vt peccatore fideli cuſtodiremus par
ticipationem corporis Chriſti? 3. Vt amiſſam ē corde per con
tentionem, aut alia peccata, manu cordis, id eſt, fide reciperemus
denuō Koinonian carnis Chriſti? 4. Vt ex ore immundo effi
ceremus per crebras pietatis admonitiones, organon laudis atq;
gratiarum actionis? 5. Vt impijs vel emendatis vel excluſis pro
bos Conuiuas ad Synaxin inuitaremus? Cogita iam Heshuſi,
cuius nam ſtudium fuerit præſtantius, tuum ne, an Elektoris?

Qui quæſo tuo labore ædificantur? 1. Conſecras multos pa
nes, & ex quolibet Chriſti corpus creas: Interim pauci conſe
crantur homines, & pauci ex malis fiunt boni. 2. In multis pani
bus Chriſti corpus recludis: interim plurimi homines Chriſto va
cui manent, Manum tuam corporis Chriſti domiciliū prædi
cas: interim pauci ex auditoribus tuis, in domo cordis Chriſtum
poſſident. In ore impij polluto corpus Chriſti reponis: interim
pauci ore mundo ſacrificium laudis offerunt Chriſto crucifixo.

In Iuda & ipſius fratribus, corpus Chriſti recondis: interim
paucos fratres nanciſcitur Petrus. Quid quæſo commodi ex hac
Theologia ſperetur. ¶ Quis iam eſt ille Diabolus, qui ſub Au
guſtanæ confeſſionis pallio latere cupit? Nōne Heshuſius ipſus
ille eſt? Myſterium, Myſterium clamabis. Noſti etiam myſte
rium quid ſit Heshuſi? Dicam tibi: ¶ Quomodo Theologi Phan
taſma aliquod ex cerebro corrupto genuerunt, id Myſterij no
mine baptizant: & quicunq; poſtea Spiritum hunc partum ado
rare re-

are recusat, hunc flammis & gehennæ destinant. Nonne & Sa-
crificuli suum monstrantes Ciborium, Mysterium, mysterium?

TERTIVM.

Necessè est alterius Confessionem, vel Heshusij, vel Klebitij
esse veram: Ergo impiè egit Elector Palatinus, q̄ vtrunq;
dimiserit. Respon. Nego Consequentiam, Nam q̄ vnâ
tecum dimissus sum hæc sunt causæ. ¶ Si ego in officio mansis-
sem, maior tibi fuisset ignominia: igitur, vt minor tibi confusio
incumberet, etiam mihi data est dimissio. 2. Elector reliquos,
per meam dimissionem, in arctiori voluit continere concordia
vinculo, & furorem ipsorum hac ratione compefcere studuit: te-
cum enim conspirauerant adeò, q̄ omnes mallent dimitti, quàm
mecum panem frangere. 3. Habebat insuper in animo Elector
& alios Catilinas dimittere: & vt hi minus haberent querimo-
niæ, etiam mihi dimissionem dedit, qui obsecutus eram mandato
ipius magis, quàm alij, qui manebant in officio. 4. Ne præiudi-
cium esset veritati mea dimissio, Elector quendam eiusdem fidei
mecum, mihi substituit: Et qui huic sese opposuit, etiam tandem
dimissus est. 5. Elector quoque tum temporis, causa nondum
satis dijudicata, noluit sese partialem declarare meam ob perso-
nam. 6. Si me in officio retinuisset, plurimæ ipsi fuissent deuo-
randæ calumniæ. 7. Plurimæ falsæ de me accusationes Electori
allatæ, quæ à me nondum erant refutatæ. Et in primis falsò eram
delatus à Gasparo, quòd scilicet publicè cum ipso contenderim, in
Templo, in Foro, coram plurimis, magno clamore, & q̄ insuper i-
psi pugnum minatus essem: quæ omnia ficta erant. 8. Minqui-
tius deniq; cui summa tum erat authoritas, non modò quia Can-
celarius, sed etiam q̄ Metropolis Palatinæ Regionis ei dicebatur
oppignorata, summus tibi patronus, mihiq; intensus erat. 9. Mo-
tus erant magni ac subiti, omnium animi exasperati, consilia di-
uersissima, Consiliarij Politici distracti, diuisi Senatores Acade-
miæ, Senatores vrbs commoti, omnes studiosi concitati, Ciues o-
mnes denique ad dissidium excitati. Alij me solum, alij te solum,
alij vtrunque censebant dimittendum: alij vtrunque submergen-
dum, alij vtrunque ad causæ agnitionem vsque, suspendendum ab
officio, alij omnes nobiscum reliquos dimittendos putabant. Vt
Elector rem meliùs intelligat, paucis verbis Historiam attingam.
¶ Die tertio Septembris falsis tuis dogmatis respondi, & con-
fessionem meam Scripturis munui. Nam die ante illum quarto in
me priùs publicè debacchatus eras, Die eiusdem mensis sexto me

excommunicasti. Die 8, Septembris à Gasparo, Sus vastans vineam Domini, appellatus est Heshusius. Hinc Prouerbum natum: Heydelbergæ Sus excommunicauit Klebitium. Die verò nono, Elector omnes Ecclesiæ ministros in Cancellariam conuocat, ibique singulis Sententiam suam proponit: cuius Sententiæ omnes, præter solum Heshusium, acquiescunt. Die proxime subsequenti Dillerus hanc Electoris sententiam, eo præsentè, publicè Ecclesiæ indicat: cuius hæc præcipua fuerunt capita. 1. Ne quis loquatur amplius, Sub pane, In pane. 2. Retineatur Phrasis & Sententia Confessionis Augustanæ, Cum pane. 3. Nemo commoueat posthæc turbas. 4. Propter Tilemanni excommunicationem, nemo cum V Vilhelmo panem frangere recuset. 5. Synodum Doctorum virorum Electorem promississe recenset. 6. Priora peccata sint vtrique personæ, Heshusio & V Vilhelmo condonata. Ipso eodem die, habita iam hac Concione, Dillerus mecum Panem frangit, & Synaxin administrat, Ecclesia quoque communicat, neglecta Tilemanni excommunicatione. Eodem die à meridie Pantaleon, contra fidem Electori nono Septembris die datam, sese huic dictæ concioni opponit, V Vilhelmum vt falsum Prophetam traducit, & ab officio remoueri postulat. Die decimotertio eiusdem mensis Heshusius, neglecto Electoris mandato, non minus, imò magis etiam, quàm solet antea, loquitur In, Sub, & Cum: & Augustanam Confessionem Papistis ridendam proponit, vt supra dictum est. Die 15. Gasparus quoque, contra datam Electori fidem, sese Concioni Dilleri opposuit, meque duas ob causas remouendum ab officio asserit. 1. Quia Osiandrico imbutus effem veneno. 2. Quia vna mea Concione de Synaxi habita, plus destruxerim, quam ipsi multis iam annis ædificauerint. ¶ Dolebat enim, per vim ac efficaciam vnius sanæ Instructionis, omnes suas & suorum præstigias fuisse dissipatas. Finita iam isthac sua contra Dillerum concione, & iam plerique templo egressi essent, & pauci admodum adhuc residui Baptismo astarent, etiam ipse Gasparus domum iturus exiit, quem subsequutus sum, & ad fores templi foris, solus solum, Latine Latinum, ver bis paucis, voce submissa, in angulo separatim allocutus sum. Ac primo reprehendi eum suæ perfidiæ, quod contra datam fidem Christianissimæ Dilleri concioni sese opposuerit. Ac deinde ipsum interrogavi, qua impudentia hanc mihi assingeret calumniam, cum non ignoraret, meam Confessionem de iustitia fidei, approbatam fuisse ab ipso Heshusio. Ille verò, cum nihil in promptu haberet, quod

quod ad hæc mihi respondere posset, tandem inquit: Tu omnes hæreses defendis. Cui ego: Mentiris, inquam, splendide: Tuam enim, tuorumque de Eucharistia hæresin non defendo. Hoc autem huius Gaspari erga me odium inde est ortum, quod ab Othone Henrico in functione ministerij huic prælatus fuerim, & non pauca falsa ipsius dogmata, quæ homo Theologiæ ignarus effutuerat, solide & Christianè refutarim. Quantum huic homini bilis insit, satis inde perspicuum est, quod Pium suum Pastorem Magistrum Zachariam, quadrato semel petierit lapide. ¶ At hodierno die, dum affectibus tanguntur Theologi, semper Zelum prætendunt, vt Scelus defendant. Eodem die per literas Magistrum Aulæ consului, an Pantaleonem coram Cancellaria accusandum censeret. Magister Aulæ nullum mihi responsum remiserat: unde, nec meas literas illi esse traditas, suspicor. Consului item Cirlerum, num Actionem contra Gasparum instituere mihi suadeat, quod is mihi tum dissuasit. Die decimosexto verò à meridie hora quarta vtrique dimissi sumus. Tilemannus: quod vobis In & Sub reijcere nollet, quodque Cothurnicè de Augustana Confessione concionatus esset. Ego autem, quod Gasparum ob fidem non seruatam, & mandatum Electoris violatum, indecentius quàm par erat reprehenderim. Nulla alia, præter dictam, dimissionis meæ causa allata fuit. Nam à die 10. vsque ad 16. Septembris, Sex à me Conciones sunt habitæ, in quibus totius huius negotij ne literam attigeram. ¶ Omnes quotquot huic negocio indies interfuere viri ingenui, fateri cogeantur, Pantaleonem & Gasparum fuisse publicos, primos, maximos, & perfidos mandati transgressores, ac ipso Heshusio maiores. Hic enim eo ipso die, quo mandaretur, se mandato non obtemperatum aperte dicebat. Nec mandatū hoc mihi & Heshusio tantum, sed omnibus ac singulis, publicè & priuatim iniunctum est. Elector excusabatur hoc pacto, quod videlicet multa mysteria ignoraret. Alij putabant Pantaleonem à Scriba Ciuitatis & Nicolao Pulzio instigatum fuisse, vt Concioni Dilleri sese opponeret: Si veras ac omnes dimissionis meæ causas hinc non recensui, Electoris Palatini Consiliarios rogo, vt ipsi eas exprimant. ¶ Ipsi Papistæ condolent Electori, & factum ipsius non damnant, quod hisce de causis vtrique dimissionem dederit. Prudentissima Domina, Comitissa Embdara, semel etiam Lutheranum & Zuinglianum simul eiecit Norda, cum rixarentur de Synaxi, ac neuter admonitus à rixis desisteret. ¶ Multum dicis Heshusii, de Zelo:

sed

sed Theologorum Zelus quandoque Scelus est, & quandoque potius carnis effectus, quam Spiritus sancti motus. Et Verliculus hic non est plane fallus: Codex Iurisperitorum, Recipe Medicorum, & Zelus Theologorum confundunt sæpe totum Forum.

QVINTVM.

Heshusius à Comite Georgio Erbacensi bis ad disputationem pertractatus fuit: Ergo Comes Georgius est author turbae. Responlio. Nego Antecedens. Nam cum Elector Palatinus Augustam profectus esset, propter inaugurationem, & Comes Georgius Erbacensis vice Principem ageret, atque ab alijs admoneretur, inter nos duos semina esse periculosa discordia, metueret que hinc flammam publici orituram incendij, officij sui esse duxit, huic publico malo Christiana prouidentia obuiam venire. Nunc te compello Heshusi: Nonne utriusque ab ipsius Generositate vocati fuimus? nūquid iniqui quicquam nobis ab ipso iniunctum fuit? ¶ Nonne tibi Tria hæc potissimum iniunxit? 1. Ne Theses meas ac scripta exteris mitteres? quia volebat hæc à Theologis Palatinis componi: 2. Ne absente Electore, coram plebe & studiosis, in suggestu & cathedra hanc rem tractares? 3. Ut scriptis meis responderes? His tribus te obsecurum promissisti. Quid item & mihi iniunctum fuit, audi: 1. Ne amplius tibi scriberem. 2. Ne in suggestu hanc rem mouerem. 3. Ut à te responsum expectarem. An non hæc piæ quæso, fuerunt industria? Potuit ne quicquam ad cõpositionem concordia prudentius proponi? Nonne tu ipsemet hanc rationem approbasti? Quare quæso meministi disputationis secundæ? Anno 59, die 4. Augusti, à Viceprincipe omnes Ministri Ecclesie conuocati sumus. Id ne malo sine? minimè. Nonne à Generoso Comite conciones nostræ diligenter erant auditæ? ¶ Nonne ut Christo sese morigerum præberet, ut animæ suæ consulere, utque suis pietatis exemplo subditis præluceret, ut arctiori nos concordia vinculo coniungeret, seque ipsum magis Christo vniret, etiam Panem nobiscum frangere voluit? Cumque Pastor nondum esset creatus, nonne istud omnibus nobis significans, ministerium publicum & nos honore affecit? Nonne quæso, Christianam confessionem edidit? Nonne verba, cum grauitatis, tum pietatis plena protulit? Nonne aliquoties os tibi obturauit? Nonne Sacramentum perdam te esse conuicit? Nonne sapius, quod responderes, non habuisti? Quoties quæso, obmutuisti? Nonne foris à Collegis tuis & te simul Comes fuit excommunicatus? Nonne ead. em. hora intus à te solo.

solo fuit exclusus, à reliquis tuis Collegis absolutus? Nónne con-
 fessionem Comitis, à Brentio & Philippo approbatam, condem-
 nasti? Nónne inter meam & Comitis confessionem, summa erat
 concordia? Nónne igitur, absoluto Comite à Collegis tuis, ab
 ipsdem & ego liber ab hæresi pronunciatus fui? Sed quæso, cur
 Comitem excommunicasti? Tribus hisce conspicor de causis: 1.
 Vt Saxonicos quosdam in hæresi sua cõfirmare Doctores. 2. Ne
 inter Martyres, propter huius doctrinæ defensionem à fratribus
 tuis combustos, in cœlis habitaculum haberes. 3. Ne Klebitium
 ab hæresi liberum pronunciaras. Cumque eodem die duo mi-
 hi simul mortui essent liberi, nõne humanitatis omnis expers,
 ineptam contra me accusationem instituisti? Quòd ego, videli-
 cet, docuerim: Generalem debere esse inspectorem doctrinæ
 Catechisticæ, & Specialem etiam debere visitare agros. Erat
 ne hoc tantum crimen? Nónne gauisus admodum, vbi me durius
 à Comite obiurgatum videres? Nónne, dum funera mea effer-
 rentur, fraternæ dilectionis oblitus, ea deducere neglexisti? An
 non crimen ambiti Pastoratus mihi falsò affinxisti? Perpende
 quæso Heshuli, an non hîc etiam grauissimè pecces: Nam Papistæ
 certè neminem, propter doctrinam semel in Papisticis Synodis
 & Colloquijs Catholicam dijudicatam, excommunicant. Tu ve-
 rò Comitem ob solam illius doctrinæ confessionem exclusisti, que
 legitima & Christiana, in Synodo Lutheranorũ VVormaticensi
 est dijudicata. Hinc Lector facillè potest perpendere, Papistas
 Heshulianis esse prudentiores.

CONTRA MELANTHONEM, ARGVMENTVM I.

Purimi Pij contristati sunt Pagella Melanthonis.
 Ergo Pagella Melanthonis est hæretica; Respon.
 Nego Antecedens. Quia plurimi Pij gauisi sunt
 propter editam Pagellam Melanthonis. Nónne
 enim lætati sunt constantes Angli? Nónne lætitia
 perfusi sunt Embdani? Nónne gaudio exultarunt Heluetij? Nón-
 ne singulari gaudio affecti sunt Galli? Nónne plurimùm in vera
 fide confirmati sunt Pij Inferiores Germani? Nónne lætati sunt
 Bohemi, Poloni, Itali, & Hispani? Nónne exhilarati sunt Chri-
 stiani captiui? Qui igitur sunt contristati? Forsan confusi Hes-
 huliani: Fortassis duo viri Primates, Scriba & Mathematicus.

E. Quæ

Quæ est quæso collatio, Paucorum hominum iustam confusio-
nem, tanto tamque sancto tot piorum hominum præferre gau-
dio?

SECUNDVM.

Melanthon suam Pagellam nullis muniuit Argumentis: Er-
go frustra Melanthon tentauit Electorem Palatinum in
concepta confirmare opinione. Respon. Quid audio?
Nunquid putas Electorem Palatinum, opinionem, & non potius
Christianam fidem in pectore suo concepisse? Didicisti hoc à Scri-
ba Heydelbergenſi? Nunquid dubitas Electorem ante scriptam
hanc Pagellam, in vera fide confirmatum fuisse? Nonne Pagel-
lam Melanthonis solidis & è Scriptura depromptis argumentis, à
Ioanne Caluino, Petro Martyre, & Bullingero antea munitam
cogitaſti? Fuit ne neceſſe, Melanthonem rem actam agere?

R Nonne parua Melanthonis Pagella à pluribus legitur, quæ tuum
magnum volumen? Nonne Cygnus ante obitum ſuauiſimè ca-
nere dicitur? Melanthon vnum Argumentum proponit: Syna-
xin inſtitutam propter hominem, non propter panem. Iſtud for-
tius eſt, quàm omnes tui paralogiſmi, quibus impanationem probas.

TERTIVM.

Pagella Melanthonis eſt ſordida, putida, nuda criminatio, au-
dax, furioſa, blaſphema, ſacramentaria, impia, mendax, im-
pudens, tenebroſi pectoris, occulta machinatio, per inte-
grum annum (vt Oraculum Apollinis) occultata, & poſt mor-
tem Authoris primò publicata: Ergo Pagella Melanthonis nul-
lius eſt authoritatis. Reſp. Nonne vteris Heshuſi, ne Piſi ſint
dicturi, Iudicium iſtud eſſe hominis ſordidi, putidi, criminatoſis,
naſuti, audacis, furioſi, blaſphemi, ſacramentarij, impij, menda-
cis, impudentis, tenebroſi, occulti machinatoris, qui poſt obitum
Melanthonis, tanquam Oraculum Apollinis recens reuelatum, eu-
pierit coli? Cur poſt mortem Authoris publicata ſit Pagella, ab
alio intelliges. Hæc Epitheta melius conueniunt tuo aceruo
teſtimoniorum, in quo collegiſti feces ex Veteribus, ſicuti Tile-
mannus Bremeniſis collegit feces ex Recentibus. Stercoreo i-
gitur tuo aceruo, oppono aureum aceruum Thomæ Cranueri.

QUARTVM.

Priora ſcripta Melanthonis, multis in locis ſunt contraria
Pagellæ: Ergo Melanthon à Chriſtiana fide ad hæreſin de-
fecit.

fecit. **Responsio.** Nego Consequentiam. Quia cognitio errore, meliori sententiæ cedere, virtutis est. ¶ Nōne ab Augustino libri Retractionum scripti sunt? ¶ Nōne item posteriora scripta Martini Lutheri, prioribus suis scriptis quandoq; aduersantur? Nōne Fideles in cognitione veritatis indies magis ac magis proficiunt. Nōne igitur contrarium verè concludi potest? Quòd videlicet, relicta hæresi, Christianam sententiam complexus sit Melanthon.

Q V I N T V M.

Melanthon interrogatus, An corpus Christi esset hîc substantialiter in Synaxi, respondit, De fructu docendos esse homines: Ergo Pagella Melanthonis est tergiversatrix.

Responsio. Ad Ancecedens: Melanthon negavit Ubiquitatem corporis Christi: Ergò Categoricè & Negatiuè respondit ad quæstionem. Eam corporis Christi præsentiam, quam tu cum tuis defendis, veram esse Melanthon negat. Et Canonem Nicenum tibi opponit. Commonefactio de fructu utilis est.

¶ Multi enim hodie rixantur de præsentia corporis Christi, & à nulla re magis sunt remoti, quàm à corpore Christi.

¶ Dixi in Germanica mea Confessione: Corpus Christi in cælo esse, & in Fidelium cordibus. Hinc nonnulli voluerunt inferre, me statuere, quòd corpus Christi sit in multis locis simul. Quam consequentiam equidem nego. ¶ Quia non sunt hodierno die multa fidelia. ¶ Deinde efficaciam corporis Christi in Fidelium cordibus esse, exposui: Essentiam verò corporis Christi in cælum ascendisse, in cælo esse, & ad extremum usque Iudicium ibi permanens, satis apertè confessus sum.

S E X T V M.

Melanthon idem sentit cum V Vilhelmo: Ergo Melanthon V Vilhelmum non rectè appellat rixatorem.

Responsio. Contedo totum Argumentum: & gratias ago Collectori. Condono etiam Melanthoni. Non enim omninò abs re, me sic ab eo appellatum fateri cogor. Tuis enim Heshusi, tuorumque sociorum lacepsitus iniurijs, me non semper, vt debueram, continere potui. Propter plurima illa tam magna beneficia, quæ toti terrarum orbi, nec non Christianæ Ecclesiæ Melanthon contulit, condonare ipsi debemus, etiam si grauitè ab ipso effemus læsi. Id tamen confiteor, quòd primò illi offensus fuerim. Cogitabam etenim, Cur Philippus Melanthon non

perfringit Subscribentes ac Protestantes potius? Cur non cogitavit se quoq; diu proditorem fuisse veritatis? Cur suam respon-
sionem, sine lesione famæ alterius, non proposuit modestius? Cur
audito solo Electore, me & Heshusio non auditis, de nostra di-
misione pronunciat? Cur non perpendit, Heshusium à se pro-
motum in Doctorem? Cur non perpendit, se arma utriusque suis
scriptis ad prælium (uti Concionatori Lubecensi scripsi) suppe-
ditare? Verùm, vbi rem exactius ponderavi, hæc ex animo om-
nia illi condonanda conclusi. Dum enim, præter alias innumeras,
hanc unam eius eximiam ac inestimabilem perpendo virtutem,
quòd videlicet, neglecta sua Authoritate, hoc exulcerato sæculo,
tam ingenuè veritatem cõfessus sit, iniuriam illi ex cordis intimo
ignosco: ne alicui doctorum virorum obesse videar, quòd minus i-
pse eandem Veri confessionis virtutem cum Melanthonem ample-
xetur. Heshusius eò in Melanthonem est acerbior, quòd suam
(Ebero teste) Authoritatem, Patrum ac etiam Recentium Do-
ctorum Authoritati non prælatam videat, ac doleat.

SEPTIMVM.

E Phiphianus Origenem annumerat damnatorum numero:
Ergo Pagella Melanthonis malè citat Origenem. Resp.
¶ Bremenses Origenem primò opposuerunt Zuinglianis.
2. ¶ Heshusius Heydelbergæ Origenem opposuit Papistis, im-
pugnantibus particulam Sola. 3. ¶ Lutherani omnes Orige-
nem hæctenus opposuerunt Anabaptistis. Philippus citat Orige-
nem secundum quid, ¶ Si valet Origenes contra Papistas ve-
teres, quare idem non valebit contra Papistas novos? Vos agitis
cum Origene, sicuti cum Moyse: Dum agitur de Hæreticis occi-
dendis, producit Moyse: Cum verò agitur de Imaginibus tol-
lendis abrogatis Moyse. ¶ Papistæ Origenem nunq̄ dixerunt
Platonicum Theologum. Imò ipse Erasmus magnificat Origenem.

OCTAVVM.

Professores in Academijs sibi volunt credi sine cõtradictio-
ne: Ergo Professores iam noui Papatus Tyrannidem eri-
gunt. Respon. Quas putas Academijs? Quos intelligis
Professores? Nõne teipsum perfringis: Nõne citra omnem
contradictionem cuncta tua dicta adorari voluisti? Nõne sub-
tilem hanc (¶ Per Christum à Diabolo liberati quidem, sed
non redempti sumus) distinctionem sæpe protulisti? Sed quid
dicis de nouo Papatu? Est ne alius Papatus, præter hunc vestrum
Saxonicum, ac illum Romanum? Quis, & Vbi erit ille, quem di-
cis, ter-

eis, tertius Papatus? ¶ Est ne Brunsvigæ? vbi illegitimè con-
 demnatus dicitur Albertus. Vel, est ne Londini? vbi Adrianus
 dicitur illegitimè condemnatus. Quis ex hisce tribus tandem
 erit optimus? Vnde sumemus tot fellas Papales. ¶ Rideat
 iam Romanus ille Pontifex ter Maximus, videns sese multoties à
 multis oppugnatum ac adhuc oppugnari, non tam ob Christianæ
 Apostolicæque doctrinæ, à se suisque prædecessoribus depravatæ
 ac venenatæ, recuperationem, quàm (vt ex hoc Heshulij Argu-
 mento colligo) ob Papalem suam fellam, illo inde detruso, vel to-
 tam occupandam, vel saltem parte inde sublata, similem huic sibi
 construendam. Hinc nouus Papatus Saxonicus. Non dubito,
 quin Romæ probiores quidam Papæ sint veneno sublati, q̄ sunt
 Papæ Saxonici. Stultus ego admodum, qui hactenus nisi Vnum
 Papam esse putarim.

NONVM.

Heshusius semper impugnauit Artolatriam: Ergo Pagella
 Melanthonis est mendax. Resp. Quòd Artolatriam
 stabilieris, sic probò: 1. Heshusius docet humanam Christi
 naturam adorandam: Heshusius docet Panem esse humanam
 Christi naturam: Ergo, &c. 2. Quicumq; dicit in verbis Chri-
 sti (Hoc est corpus meum) inusitatam esse prædicationem, ille
 hypostaticè coniungit pani corpus Christi. Atqui istud facit Hes-
 husius: Ergo, &c. ¶ Verè igitur Melanthon scripsit Bordin-
 go, quòd propter Artolatriam me excommunicaueris. ¶ Et quia
 Melanthon censet, me illegitimè esse excommunicatum, viri pru-
 dentes facilè intelligunt, quo consilio me durius tra&auerit Me-
 lanthon: vt sic videlicet, furorem Heshusianorum aliquo modo
 leniret. Hanc Consequentiam (Panis est essentielle Christi cor-
 pus: ergo Panis est adorandus) Papistæ probant.

DECIMVM.

Heshusius nunquam stabiliiuit Parricidia: Ergo pagella Ma-
 lanthonis est mendax. Resp. Tu Heshuli doces, omnes
 hæreticos sæculari gladio occidendos: & Tigurinos afferis
 esse hæreticos. Nónne hinc flammæ nobis incendis? ¶ Ortho
 Heinricus piæ memoriæ, & Dux VVirttembergensis semel (vt au-
 diui) intercesserūt, pro Captiuis dimittendis apud Regem Gal-
 liæ. Quibus Rex respondit: Vestri Theologi hæreticos docent
 occidendos: docent item Captiuos n̄ eos esse hæreticos: cur igi-
 tur vos pro illis interceditis? Nónne hæc altius examinas Heshu-
 li? Quare quæso contra Deum Panem tot libri sunt conscripti?

Nónne

Nónne propter Deum Panem (proh dolor) plurimi sunt interfecti? ¶ Quare non corrui hic Deus Panus? Quia vos ædificatis illi nouas Columnas. Quæ sunt istæ Columnæ? ¶ Prima vocatur Corpus Christi in Pane. Secunda, Corpus Christi in manu Concionatoris. Tertia, Corpus Christi in polluto ore impij communicantis. Quarta verò, Corpus Christi in Iuda. Quinta denique nominatur, Panis est essentialis corpus Christi. ¶ Quare non corruunt & hæ Columnæ? Quia stabiliuntur ab Ecclesiæ huius Dei Panis Columnis. Quæ sunt istæ Columnæ? Non audeo facile istud dicere, Prima, Morlinus. Secunda, VVestphalus. Tertia, Paulus ab Eizen. Quarta, Chytreus. Quinta, Ulyricus. In Superiori Germania etiam nuper Prouerbiu natum est: ¶ Marbachius, der bachet es: Brentius, der brentlet es: Sulcerus, der sulzet es. ¶ Multi libenter ex Babylone exirent: sed quid ipsorum studium impediatur, audi: Primò enim venientes VVormatiam, & non credentes Corpus Christi esse in manu Pulziz, accusantur Sacramentarij. Venientes deinde VVesaliam, & non confitentes, Iudam bibisse Sanguinem Iesu Christi, pronunciantur Suermeri. Venientes autem Breman, & non cum illis profitentes, In Pane esse Essentialis Christi corpus, appellantur Sectarij. Venientes præterea in Ciuitates Maritimas, & non confitentes, In polluto impiorum ore esse Christi corpus, dicuntur Zuingliani. Venientes vltimò ad Heshulium, negantesque, Panem esse Essentialis Christi corpus, baptizantur Sacramentiperdæ. Nónne veritatem narro? Nónne hæ sunt causæ, quò minus q̃ plurimi ex Babylone transmigrant? Perpendite hæc, qui Ecclesijs, vt Hyperepiscopi, præsidetis. Papistæ orant Magistratum, vt hæreticum citra lésionem membri puniat: Heshulius Magistratui præscribit poenam gladij.

V N D E C I M V M.

Apostolus Paulus præcipit, vt vtamur forma sanorum verborum: Ergo phrasis illa, Christus substantialiter adest in Synaxi, est Cothurnus. Responso. Quid audio? Sunt ne in Catechesi Froschelij etiam Cothurni? Quid tibi videtur Ebere? nónne & tu in tuo de Synaxi iudicio animaduertisti Cothurnum? Vnde nobis tot Cothurni? resp. Heshulius habet saccum plenum Cothurnis. Quæ est igitur forma sanorum verborum, qua Apostolus Paulus vtendum præcipit? Hæc ne? Corpus Christi est in Pane substantialiter, realiter, & definitiuè. Item: Corpus Christi editur corporaliter, dentaliter, gutturaliter, &

ter, & stomachaliter? Laudo tamen Heshufium, quòd tandem omnes Cothurnos explodat. Nam ita spero in exilium quoque pellendum aduerbium Apologeticum Substantialiter, quòd causa mei exilij quoque est. Tunc memor huius ero verliculi:

At vindicta bonum, vita incundius ipsa.

Doctiores Papistæ fatentur Phrascs Melanthonis esse sanctiores, quàm sunt Heshufianæ. Heshufius inquit, Philippum in explicatione Pauli ad Corinth. cap. 10. cothurnicè locutum.

D V O D E C I M V M.

Heshufius nunquàm statuit inclusionem corporis Christi in Pane: Ergo malè clausit diem extremum Melanthon.

Resp. Cur in volumine tuo dicit, quòd corpus Christi sit corporaliter, realiter, & definitiuè in Pane? Quare prætulisti illam Phrasin, In Pane? An non hoc est includere? Quare quæso, Melanthonem mortuum proscindis? Cur Christi corpus in cælo non quæris? Nónne Melanthon habet & semper habebit gaudia aternæ quietis? Quid inquit Chrysostomus: Aquilis, & non Graculis instituta est Synaxis. Multi Papistæ cupiunt in eò esse cælo, vbi iam viuit Melanthon.

D E C I M V M T E R T I V M.

Plus debemus Christo, quàm Præceptoribus: Ergo rectè facit Heshufius, quòd Melanthonis vmbra infectetur. Resp. Nego Consequentiam. Quia Melanthon à Christo te non abduxit. Doctorem Theologiæ te creauit: ac Hyperepiscopum Hyperepiscoporum te constituit. Exemplum virtutis tibi reliquit. Ab hæresi te auellere voluit. Tu verò ipsi iam defuncto loco gratitudinis maledicis. Sed quòd tu, atque etiam alij ipsum magis proscindunt, hòc magis ac magis ab alijs Pientissimis defenditur. Defensores habebit vmbra Melanthonis. Papistæ concedunt, duas has voces, Leib & Leichnam, esse Synonymas.

X I I I I.

Illustrissimi Principes Megalburgenfes, & David Chytraus, dissentiunt à Pagella Melanthonis: Ergo pagella Melanthonis est hæretica. Responso. Nego Consequentiam.

Principibus Illustrissimis Megalburgenfibus consulo, vt legant Confessiones Martyrum, qui sunt in libro Adriani Hamestadij.

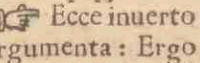
Nam Martyres illi sunt Principes cælestes, & Professores in Academia cælesti. Legite rogo, & rem omnem intelligetis.

Chytreum autem rogo: vt quæ ipsius palatui non placent, alijs comedenda concedat, qui morbo Icteri non sunt correpti.

Papistæ

Papistæ concedunt, dictione Carnis & Corporis idem significari. Papistæ quoque interrogati de Dogmatis, respondent Categoricalitè, Affirmatiuè & Negatiuè. Professores verò iam præcipuarum etiam Academicarum, toties & à tot rogati, non categoricalitè respondent ad quinque quæstiones Concionatorum Bremensium: Sed satis se officio functos putant, si in vtranq; partem vacillantes, me & Heshusium rixatores vocent: Et interim dum vtroq; pede claudicant, totam Religionem, & seipsos deridendos proponunt.

CONTRA ECCLESIASTICOS SENATORES, ARGVM. I.

Senatores Ecclesiastici non refutarunt magnum Volumen Heshusij: Ergo Senatores Ecclesiastici sunt superati, & Heshusius triumphat. Responso: Nego Consequentiam. Nam tuus liber à me est refutatus. Senatores Ecclesiastici alia habent, quæ agant: possunt horas suas melius collocare. Fortassis librum tuum responsione indignum iudicant. Putas, quòd tam temerè velint fieri carnifices papyri? Nónne papyrus aliàs satis caro venditur pretio? Ecce inuerto: Heshusius nondum refutauit VVilhelmi Argumenta: Ergo VVilhelmus triumphat. Papistæ cœlum nunquàm vocarunt domum columbinam.

SEC V N D V M.

Senatores Ecclesiastici Electoris Palatini sunt Zuingliani, maledici, Aulici assentatores, Dei & Religionis derisores, pestes & præstigiatores, dolosi Consiliarij, & stulti, magnifici dictatores & matæologi, Ecebuli & Baucopanurgi, veritatis proditores & conculatores, Sycophantæ & Italicis practicis instructi nebulous: Ergo mirabiles creaturæ sedent in Senatu Ecclesiastico Electoris Palatini. Respon. Mi Heshusi, Quum quos meos dicis esse fratres, tibi tuisq; fratribus sanctitate minimè cor respondeant, tuum tuorumque fratrum est, ex tanto supernacaneæ sanctitatis vestræ aceruo, quædam saltem, dum non vis omnia, fratribus meis horum egentibus supererogare. Sed, cum (vti ego ex hoc tuo scripto colligo) iisdem tuos cum meis constringas conuitorum cathenis, vereor ne & ipsorum lampades oleum desyderent. Quales autem simus, seipsum quisque consulat: quod si faeremus, certè in alios æquiores essemus iudices. Nihilominus tamen Heshusi, credo, dum tu hoc Argumento talibus prodigiosis con-

sis conuitijs Senatores Ecclesiasticos contaminatos astruis, te te factis consuluisse, atque hæc tam egregia accidentia ex te, hoc est, ex vitijs tibi inlitis selegisse: ita vt ipsi optimo iure ac verè hæc omnia conuitia, si velint, in te retorquere possent: attamen spero illos prudentiores, atque, vel reos penitentiam acturos, vel innocentes vindictam Deo tributuros, decorum ducentes ab improbo improbari. Papistæ cœlum nunq̄ vocarunt domū hirundinariam.

TERTIVM.

Senatores Ecclesiastici expulerūt, præter Heshusum, quatuor Concionatores Lutheranos Tyrannicè, propter sanctæ doctrinæ constantem confessionem: Ergo Senatores Ecclesiastici Palatini sunt crudeles Tyranni. Resp. Nego Antecedens.

Isti voluerunt in agro Palatino turbulento modo seminare Sacramentariæ hæreseos semina: igitur profuit ipsos, tanquàm infœlices Agricolas dimitti. Illi antea gauisi erant propter meam dimissionem: ego ipsos dimissos, & mihi comites adiunctos tamen non læto animo percipio. Sed mi Heshusi, quæ est illa collatio? Quatuor hominum benignam dimissionem, opponere mille Martyribus, qui tot tormenta ac flammæ perpessi sunt? Memor sis Heshusi, quàm inclementer à tuis tractati sint nuper exules Angli. Papistæ cœlum nunquàm appellarunt carcerem.

QVARTVM.

Stephanus Cirlerus est Nebulo, Italicis practicis instructus: Ergo falsò narrauit Melanthoni rei gestæ historiam. Resp. Ad Antecedens: Erras Heshusi. Vis scire, vnde Italicæ sint

natae practicæ? Exponam tibi dilucidissimè. ¶ 1. Vt Papatum tuum erigeres, mandatum publicari curasti, ne vlli Superattendenti Speciali esset potestas ministrum vel dimittendi vel recipiendi: Sed hoc totum tuæ Sanctitati, & tibi soli, vt Generali, deferri voluisti. Sed cum contra hoc mandatum M. Theodoricus Artopœcius homo doctus, à Superattendenti Crucinacensi, sine consilio Electoris & Consiliariorum, esset iniquè dimissus, factum istud approbasti: Quia Artopœcius Confessionem Melanthonis defendebat. ¶ 2. Quicquid agebant Speciales, non Cancellariæ ab illis, sed tibi soli, vt supremo Pontifici, volebas referri & indicari. 3. Res à Superattendentibus indicatas, solus, & non cum Collegio congregato, determinare voluisti. ¶ 4. Quoties Collegium ministrorum fuit congregatum, Papa supra Concilium esse voluisti. 4. Quoties ministri essent examinandi, solus Examinator, ac nos tantum auditores & spectatores esse vo-

tuisti? Quomodo Calvinum & Bullingerum depingeres, consti-
tuisti. 6. Cum homo iuuenis esses, & nullius experientia, vnum
Solæcisimum post alium commisisti. 7. ¶ Quando Speciales à
Cancelaria vocati, in urbem venerunt, tu illos domum redire ius-
sisti, & tibi soli omnem rem deferri voluisti. 8. Ebriosos tuos
Concionatores, non in communi ebriosorum carcere, sed scor-
sim in in clementiori cubiculo custodiri voluisti. Tandem ve-
rò, postquam Consiliarij vnam confusionem post aliam quotidie
incidere viderent, commiseratione ducti, & pietate commoti,
coacti sunt Ecclesie curam etiam suscipere. Et certè Heshusi me-
liores ac prudentiores erant Theologi, quàm nos omnes. Et si i-
pli impedimento tibi non fuissent, tu cum tuis Paralicis cælum &
terram commiscuisses. ¶ Et cum eo nomine tu illos vt Poly-
pragmonicos accusares, Cirlerus Italicas tuas practicas, & ocul-
tas tuas machinationes omnes detexit, atque ita Papatum tuum
Saxonicum destruxit. Et hinc, & hinc, Italicæ ortæ sunt practicæ.

Sed hæc fortassis non satis intelligis Heshusi, igitur clariùs ti-
bi dicam. Dicebas semel Cirlero, Palatinos indignos esse tuo
ministerio. Ad quod tibi tum respondit Cirlerus: V Ven ge-
leich Doctor Tielman nicht vver in die Pfaltz kommen, so vve-
re daerumb die Pfaltz nicht vndergangen. ¶ Vnum omisi:
Cum Saxonicum tuum Papatum stabilire studeres, Magistros Sa-
xonicos magnis pecunijs ab Electore vocari voluisti: ac viros Do-
ctissimos Palatinæ regionis incolas, bene de Ecclesia meritos, &
adhuc indies benemerentes, tanq̃ indoctos neglexisti. Magistri
Saxonici alijs prælati fuerunt, quia illi erant Primogeniti. Re-
liqui omnes, tanq̃ gregarij milites vel Sacramentarij, sunt præ-
reriti. Quare? Quia non erant de Primogenitura. Magistri ve-
rò V Vittenbergenfes magnis hisce Titulis Cancellariæ fuerant
commendati. 1. Ecce hic est Syncerus. 2. Damnât Calvinum. 3.
Nouit Locos cōmunes Philippi. 4. Examen didicit ad vnguem:
huic numerate pecunias, Geldt her. ¶ Lanifex quidam octo
dierum spatio memoriæ mandauit quæstiones examinis, is in vi-
cino pago statim creatus est minister Ecclesie. Nam V Vilhelmus
ipli quæstiones præscribebat: & ille iam etiam V Vilhelmum po-
rest vt hæreticum condemnare. In summa: Alles, vves ein sol-
cher V Vberknap sagt, das hat der Heyliger Geist geredet.
Quare? Quia ordinatus est ab Heshusio, & nouit quæstiones exa-
minis. V Vittenbergenfes Magistri creati sunt Superattenden-
tes statim, etiam si nunquàm fuerunt Diaconi. Quare? Quia e-
rant

rant de primogenitura. ¶ Papistæ consulunt, vt si quis velit fieri bonus Nauclerus, remigare prius assuescat.

Q V I N T V M.

Heshusius à Zuinglianis Heydelbergæ pertractus fuit ad certamen Eucharistiæ: Ergo Zuingliani sunt Authores turbæ Palatinæ. Resp. Nego Antecedens, Condones mihi Heshusi, vt quædam te interrogem. 1. ¶ Nonne tu Heshusi, sine consilio & consensu Collegarum in ordinatione Ecclesiasticorum ministrorum, vnus personæ publicam cõmunionem coram Ecclesiæ congregatione ordinasti? 2. Nonne & Latinas cantilenas, contra Pauli doctrinam, sub administratione Cœnæ cani voluisti? 3. Nonne Protonotario decumbenti cùm Synaxin porrigeres, in terram genua flectens procidisti? ac contra Ecclesiæ consuetudinem sericum pannum tibi substerni voluisti? 4. Nonne, etiam distribuendæ Synaxeos tempus sine causa mutasti? 5. In refutatione Bernhardi Herxameri, nonne audacter hæc singula posuisti? 1. Calvinus & Suenkfeldius de Synaxi idem sentiunt, quod Suenkfeldius aperto scripto negat. 2. Calvinus sentit, præter panem in Synaxi nihil accipi. 3. Impij manducant carnem Christi. 4. Augustana confessio docet ab impijs manducari carnem Christi? 5. Corpus Christi simul est in multis locis? 6. In eadem refutatione, nonne ipsius Zuinglij præter necessitatem, sicuti Pontij Pilati in Credo, meministi? 7. Bona Zuinglij Argumenta, ab Herxamero nõ adducta tamen, nonne malitiosè conuellere voluisti? 8. Nonne hoc pacto me, Dillerum, & alios ad certamen prouocasti? 9. ¶ Nonne in eodem scripto, solas Ciuitates & Academias Saxonicas, in Catalogo Ecclesiarum Euangelicarum posuisti? 10. ¶ Nonne Tubingam, & alias quàm plurimas Superioris Germaniæ Ecclesias Euangelicas, ex cathalogo hoc omittere voluisti? 11. Post abitum Flinzeri, nonne ipsemet Synaxin administrare voluisti? 12. Nonne panes Eucharistiæ à me numerari supersticiosè voluisti? Nonne insuper vinum residuum in cantharum reinfundere prohibuisti? 13. ¶ Nonne panibus Eucharistiæ numeratis absumptis, verba Institutionis, sub Scholasticorum cantu, denuo repetisti? 14. ¶ Nonne verba institutionis legens, faciem tuam ad altare conuertisti? 15. Nonne scriptum meum hisce de rebus Collegio missum, suppressisti? 19. Nonne cõtra tenorem ordinationis Ecclesiæ, Catechesi Lutheri Brentij prætulisti? 17. Nonne iuramentũ in Augustanam cõfessionem Stipendiarijs, qui eam

nunquam legerant, iniungere voluisti? 18. Nonne præter meritum, Stephanum Syluium, Zuinglianum simul & Papiſtam vocaſti? 19. Nonne Senatores Academiæ, Doctores triobolares ſuperbè nominaſti? 20. Nonne hominem blaſphemum ab Academia promotum, publicè coram plebe in ſuggeſtu, & ſtudioſis in cathedra dixiſti? 21. Nonne Tigurinos alio ſex biblia in dorſo portanti, contuliſti? 22. Nonne, vt Academiam, Syluium, Tigurinos, & me defenderem, Brentium & Philippum Nicodemos vocaui: vt qui VVormatiæ noluerint Tigurinos condemnare inauditos? 23. Nonne omnes conuiuas Syluij, Senatores vrbis, & Scribam, participes Syluianæ impietatis dixiſti? 24. Nonne profecturus in patriam, propter hanc Academiæ, & Senatorū vrbis Heydelbergenſis deſenſionem, Tyrannicè meam famam lædere ſtudiſti? 25. Nonne, contra Collegij electionem, ne conſonem haberem, Papaliter impediſti? 26. Vicarius cūm eſſes, nonne contra Canonum ſtatuta, Vicarium tibi ſubſtituiſti? 27. Quare Vicariatuum tuum Cancelariæ non reſignaſti? 28. Nonne hæc patienter me tuliffe probè noſti? 29. Nonne te abſente, male creatus tuus Vicarius, impienſiſſimam de Synaxi concionem, & erroribus pleniffimam habuit? 30. Nonne in eadem concione, vt virulenta Vipera, his, quæ ſequūtur, verbis me perſtringere voluit? Der Teuffel mit der eynen geſtalt, iſt itzunder (God lob) aus vnſer Kyrchen getryben: Itz kumpt aber cyn ander Teuffel, in deſſer Kirchen, der ſubtiler iſt, vvelcher vns vvil den kern aus dem Abentmael ſtelenn. 31. Nonne hiſce verbis ad fidei meę publicam, eoram doctis in Schola, conſeſſionem me prouocatum noſti? 32. Nonne poſt tuum è patria reditum, Mercurius à te ad hoc ſubornatus, ſcripto maledico diſputationem meam, à ſe antea laudatam, oppugnauit? 33. Nonne meum, ad hoc ſcriptum, reſponſum contra datam fidem, perfidè tibi attulit? 34. Nonne & Gaſparus Epiſtolam à me ſibi ſcriptam, tibi communicauit? 35. Nonne hoc pacto ligna ad incendium comportarunt? 36. Nonne etiam M. Henricus Scriba ciuitatis, primò ad diſputationem nouam me prouocauit? 37. Nonne etiam poſt reditum tuum, me tandem ad te vocaſti? 38. Nonne Theſes diſputatas, literas Gaſparo & Mercurio ſcriptas, ibi mihi videndas dediſti? 39. Nonne Theſes meas, vt hæreticas accuſaſti? nonne Palinodiam petiſti? 40. Nonne poſtea falſò, te meas Theſes vt ambiguas tantum reprehendiſſe, & declarationem ſaltem petiſſe, Conſiliarijs retuliſti? 41. ¶ Nonne, cūm tota Academia dediſſet mihi poteſtatem

tem publicè legendi, ne quæquam legerem Tyrannicè mihi pro-
 hibuisti? 42. Nonne scripta mea animo lato accepisti? 43. Non-
 ne toties à me rogatus, contra datam fidem, responſionem detre-
 -ſtaſti? 44. Nonne, etiam durantibus adhuc inducijs, nouo Dia-
 -bolo me contuſiſti? 45. Finitis verò inducijs, nonne fulmina &
 -infana tonitrua, ſicuti inſanus Catilina, in ſuggeſtu euouuſti?
 46. Nonne Arrio, & tali Diabolo, qui non modò regionem Pala-
 -tinam, ſed, & totam Germaniam ſeducturus eſſet, Tyrannicè me
 -contuſiſti? 47. Nonne Arrianam à te foueri hæreſin, ac ſparſam
 -etiam, à Iuſto Vellio Hagano conuictus fuiſti? 48. Nonne in ea-
 -dem concione, Senatores vrbiſ Heydelbergentiſ Ethnicis dete-
 -rioros aſſeruſti? 49. Nonne eodem die, vt ſponte, ſine conſilio
 -Eccleſiæ, Calicis adminiſtrationem, propter viros duos præcipuos
 -tibi traderem à me callidè poſtulaſti? 50. Ac ne cum præcipuis il-
 -lis duobus viris loquerer, nonne prohibuſti? 51. Cùm calicis ad-
 -miniſtrationem ſponte tibi tradere nollem, nonne Collegæ tuo
 -imperuſti, vt violenta manu, coram Eccleſia, calicem mihi è manu
 -eriperet? 52. Nonne ea de cauſa, calicem vtraq; manu fortiter te-
 -nuſti? 53. Nonne contionem Flinneri, habitam contra impudicum
 -Epitaphium, condemnaſti? 54. Nonne hic ſummus adulator fui-
 -ſti? 55. ¶ Nonne ſublatis Sanctorum imaginibus, in loco ſummi
 -alteriſ recenter deſtructi, impudicas & Ethnicas imagines erexi-
 -ſti? 56. Quum hoc tuum factum piè reprehenderem, nonne odij
 -flammas contra me concepſti? 57. Quando factum Collegæ tuæ,
 -qui ex cæmiterio ſibi hortum conſtruxit, reprehendiſti? 58. Poſt
 -obitū Michaëliſ Hoſeri, optimi & pij miniſtri, ne concionarer de
 -Synaxi, nonne ſtudioſè cauſiſti? 59. ¶ Nonne poſt obitum Pa-
 -ſtoris, Vicem paſtoris Vicario tuo, contra literas & tenorem vo-
 -cationis meæ, dediſti? 60. Cùmque hæc omnia patienti animo
 -ferrem, nonne inſuper crimen ambiti paſtoratus falſò mihi aſſinge-
 -re voluſti? 61. Nonne omiſſis Pfalmis Dauidis, qui ſunt in libro
 -Bonnenſi, ſolas cantilenas Lutheri cani voluſti? 62. Poſt abitū
 -Flinneri, nonne Palatium Papæ Paradifum, & primatum in Al-
 -tari & Suggeſtu ambiſti? 63. Nonne propterea, ꝑ Iacobo An-
 -drea, & Luca Oſiandro cohabitauerim, Oſiandricum prima vi-
 -ce me traducere voluſti? 64. Vbi hoc non ſucceſſit, nonne alia
 -via tentando, Suermerum me auditoribus meis traducere volui-
 -ſti? 65. Nonne prior etiam prelo cōtra me in medium prodixiſti?
 66. Nonne aliquoties libellis Latinis Germanicisque ſce'erate fa-
 -mam meam contaminaſti? 67. Nonne anteq̄ quicquam excudiſſi,

litteris tuis mendacibus, coram viris Doctis & Magnatibus mendaciter me traduxisti? 68. ¶ Nonne Sacrificulos à Papistis ordinatos, legitime ordinatos asseruisti? 69. Nonne absolutionem priuatam efficaciorē absolutione publica asseruisti? Papistæ illegitime ordinatos docent, qui sunt ab Heshusianis ordinati.

SEXTVM.

Dillerus, Cirlerus, & alij instigarunt Klebitium promissionibus multis, vt effunderet suum virus: Ergo Dillerus, Cirlerus, & alij sunt Authores turbæ. Resp. Nego Antecedens. A Cirlerò, & Christiano Probo non iustus modò, sed rogatus quoque fui, ne tertio Septembris die, tuis falsis contradicentem dogmatis. Atque eo nomine grauiter à me fuerunt offensi, quòd Apologiam non in aliud tempus distulerim. Aulicorum promissiones semper fumos Aulicos vocaui. Virulentus es certè Heshusi, qui tam virulenta in eos euomis mendacia, qui virus detestantur. Et etiam si me fuissent adhortati ad refutationem tui falsi dogmatis, nunquid istud tantum esset crimen? Vixit mecum Ioannes Pedderus exul Anglus, à Theologo Bipontinis hereticus declaratus: is Christianè de hoc mysterio me instituit. Cumq; viderem doctrinæ huius fontes esse ex litteris sacris, etiam tunc, quando confiteri veritatem iussus sum, illam prodece nolui. Id Deus nouit, & amore propagandæ veritatis istud egerim, qualiter autem alij studium meum interpretentur, Deo omnium iudici commendo, Papistæ cælum nunq; contulerunt Calecutte.

SEPTIMVM.

Dillerus laborauit in assuendis Thesibus Klebitij, & Klebitium aluit in sinu suo in perniciem Ecclesiæ: Ergo Dillerus est Author turbæ. Resp. Quid hoc sibi vult? Quare vis nunc Magistros in causam trahere? Nonne cum Baccalauero incoepisti? ¶ Quare non primò cum Magistris egisti? Nonne cum Baccalauero vis pergere? Putasti me planè esse mortuū? Ad rem. Theses meæ sæpe tibi fuerunt exhibitæ, nondum à Dillero visæ. Solutus item eas composui: tu verò ab alijs compositas metuisti? Dillerus me Christiana dogmata docuit, vt prodessem, & non vt obesset Ecclesiæ. Papistæ cælum terra longè fatentur altius.

OCTAVVM.

Theologi nõ debent esse molles Adulatores: Ergo Klebitius non rectè vocatur contentiosus à suis fratribus Consiliarijs Ecclesiasticis. Resp. Concedo totum Argumentum. Grattias ago callectori. Fratribus meis condono.

NONVM.

Senatores Ecclesiast. obijciunt Heshulio iudicium Melanthonis, sicuti Autos epha: Ergo Senatores Ecclesiastici sunt ridiculi Theologi. Resp. Nego Antecedens. Restant alia tela. Argumentum inuersum accipe: Heshulius obijcit Klebitio iudicium Lutheri, veluti Autos epha: Ergo ridiculus Theologus est Heshulius, Staphilus dixit verè, q̄ Lutherani quidam Lutherum iactent, vt Autos epha. Papistæ concedunt cælum esse nomen loci.

DECIMVM.

Dillerus eiecit semel è Ducatu Neuburgensi Cõcionatorem Zuinglianum, & semel contra conscientiam subscripsit Heshulio: ergo Dillerus non potest lato vultu aspicere Pagellam Melanthonis. Resp. Heus tu, Nonne tu Herxamerum mendaci tua relatione, q̄ originem humanæ Christi naturæ ex essentia Diuina sentiret, è Palatinatu eiecisti? An nõ eundem errorem, tuum de multiquitate corporis Christi dogma confirmat? Nonne Flinnerus tuam confessionem improbauit? ac se à te dissentire, testimonium dari petijt? nonne bis contra suam conscientiam tibi subscripsit? cuius ita eum puduit, vt priorem Heraxmero ostendere nõ ausus fuerit. Nonne & Dillerum ad protestationem propulit. Cum Dillerus protestationem Cancelariæ offerret, nonne Flinnerus suam perfidè reticuit? Quare hæc omittis Heshul? Vt Argentoratenses tibi amicos serues. Salue vulpecula. Te cõpello Flinner: Cum reliqui adularentur Heshulio, nonne solus fideliter tibi astiti? Huius ne meæ erga te fidelitatis oblitus? Quales contrarias meæ cõfessionis Heydelberganis scripsisti literas? Rem prius cognosce, ac tū iudica. Te cõpello Heshul: Nonne Pange lingua, Heydelbergæ à te damnatū, Magdeburga canit? Nonne patriæ tuæ Pastorem ob incensas candelas culpasti, quas alibi incensas approbasti? Nonne falsas, tanq̄ à me scriptas, de cantilenis literas Cancelariæ obtulisti? Nonne auara manu multum pecuniæ ex cista Academiae sumpstisti? Nonne hac auara manu te corpus Christi tenere dixisti? Nonne Anglos vt hereticos traduxisti? Nonne Magdeburgici Corpus Ecclesiast. Historiæ, Sereniss. Angliæ Regiæ Elisabetæ dedicantes, illam, quam tu hæreticam, Christianissimam salutant? Nonne Comitum à te excommunicatum, mendax coram Electore negasti? O Dillere, ô Agricola, nonne hoc futurum prædixi vobis? Et vt ab illa protestatione abstineretis, nonne sedulo vos cõmonui? Conuertimini, & nolite peccare amplius. Nonne coram facie Dei iam confusi estis? Nonne contra Deum miseriam meam auxistis?

Papistæ

Papistæ non docent, corpus Christi esse in Pane ante consecrationem, sicuti asserit Ioannes Brentius.

VNDECIMVM.

Ecclésiastici Senatores idem sentiunt cum V Vilhelmo Klebitio: Ergo non debuit ab ijs dimitti Klebitius. Respon-

Cum vtrique hora quarta pomeridiana, die decimo sexto, mensis Septembri, Anno 59. dimitteremur, Senatores Ecclesiast. nondum erant creati: quomodo igitur ab illis me dimissum narras?

Erastus scripsit Pastori Groningano, quod Senatores Ecclesiastici me petierint restitui. At Heshus, nimis serò disputamus, an legitime sumus dimissi. Iam enim breui biennium erit, quod dimissus sumus. Quare non tunc statim ea de re disputasti? Quare non dixisti, sine consensu Academiae, à solo Principe Professorem non posse dimitti? Quare non dixisti, totius esse Ecclesiæ, ministrum dimittere? ¶ Quare tam auara manu dimidij anni salarium tam subito apprehendisti? ¶ Nōne hoc ipsa dimissionem tuam approbasti? Quare doles Heshus? Quod ex Generali Hyperpiscopo seu Metropolitanano, iam vnus solus Imperialis Cuitatis Pastor tantum factus sis? Patienter feras sortem tuam. Nam ego Piorum in Babylone nutrior eleemosynis. Bono sis animo, scælix erit Fabulæ exitus. ¶ Serò etiam disputamus iam, vter turbae huius sit author: pro viribus potius enitatur, vt incendium hoc aquis saluberrimis ac è fonte viua depromptis, extinguamus.

Papistæ non consecrant bis panem Eucharistiæ.

DVODECIMVM.

Senatores Ecclesiastici instigarunt Klebitium ad certamen, & nunc ipsum crudeli exilio puniunt: Ergo non immeritò de ipsorum perfidia conqueitur Klebitius. Respon-

Me ab illis, neque instigatū, neque dimissum fateor ingenuè.

Quod autem de nonnullis conqueitus fuerim, hæc sunt causæ.

1. Cum Heshusius, post suam è patria reditum, mihi prohibere ne publicè legerem, Academiae Senatoribus hæc capita proponere volui. 1. An Theses meæ tum temporis, quum publicè essent disputatæ, ab ipsis essent approbatæ, nec ne. 2. An adhuc eas approbarent. 3. An in exhibita declaratione aliquid esset, quod Theisibus approbatis, & publicæ earū declarationi adueiseretur.
2. Theses erant consensu Erasti disputatæ, & ab ipso approbatæ: Ideoque metuit, ne pertraheretur in hanc causam. Eaque de causa omnibus modis dissuasit, ne hæc capita Academiae Senatoribus proponerem.
3. Cum viderent Erastus, Boquinus, & alij, rem spectare

ſpectare ad publicam turbam, mirabar, quòd non citius ſeſe interpoſuerint, Alij putabant, quòd ſtudioſè Heshuſium eò fuiſſent progredi, vt haberent anſam expellendi ipſum. 4. Pantaleon venit Heydelbergam, poſt habitam diſputationem, ac diſputationi non interfuit, neq; mecum de hac re contulit. Ideoq; vitio datur ipſi, quòd me inaudito, ſeſe vt partialem Heshulio coniunxerit. 5. Cùm eſſem dimiſſus, Echemius nomine Magiſtri Aulae, ſpeciem quandam dimiſſionis tantùm eſſe inquit, ac quietè reſtitutionem me ſperare iubet. 6. Dimiſſo Heshulio, Eraſtus & Pantaleon fiunt intimi amici. 7. Còtracta hac amicitia, Eraſtus mihi conſulit, vt ſupplex ſiam Pantaleoni, & vt petam peccati remiſſionem ab eo, à quo ipſe maximè eram læſus. 8. Quod cùm facere nollem, Eraſtus tenacem vindictæ me proclamat, reliquos Conſiliarios à me alienat: meq; reprehendere incipit, quòd non maturè alibi còditionem petierim. 9. A Comite Georgio Erbacenſi petieram, vt mihi, ſi qua ſit ſpes reſtitutionis, ſignificaret. Is ingenuè, nullam eſſe, nec etiam alterius conditionis mihi idoneæ iam temporis in Palatinatu, conſeſſus eſt: meq; vana ſpe ab alijs laetatum indicat. 10. Vbi ſenſi Eraſtum mihi impoſuiſſe, prædicta capita Senatui Academiae propono, & myſteria quædam reuelo. 11. Propter hanc Academiae conſultationem, ſeditionis me inſimulat Eraſtus, & minus viatici me accepturum minatur. 12. Hoc tempore Thuringus Eraſti commenſalis, Tigurum proficiſcitur: quam rem clam me habuit Eraſtus, ne videlicet Tigurinis ſcriberem, Erant enim Tigurini mihi polliciti locum, ſi non ſuccederet interceſſio. 13. Poſt abitum Turingi, veniunt mihi literæ à Bullingero, in quibus ipſe cupit reddi certior de euentu & effectu interceſſionis. 14. Lectis hiſce literis proſectus ſum Francofordiam. Ibidem alter Eraſti commenſalis, me ſubſecutus, hoſpiti meo narrat, me moliri ſcriptum contra Electorem, atque idè ab Academiae Senatoribus mihi conditionem denegatam. 15. Finitis nundinis, redit Thuringus Tiguro, mihiq; ſignificat, Bullingerum dixiſſe, me difficulter apud Tigurinos habiturum locum. Quid hinc ſit colligendum, docti intelligunt. 16. Alter commenſalis inquit, me Francofordiæ ſparſiſſe rumorem, Muſculum ab Electore vocari. 17. Rediens Heydelbergam, Bibliopolæ Joſiæ Zimmerman Theſes impreſſas vendendas dedi. 18. Joſiæ huic dicit Gaſparus Neſerus, Typographum, Venditorum & Autorem Theſium debere virgis cedi. 19. Gaſparum accuſant, & libellum Dillero Senatoribus Eccleſiaſticis offerendum dedi.

20. Quum 'ibellum Dillerus illis non subito offerret, ipsi etiam Electori supplicationem obtuli, in qua mihi, vltque ad causae cognitionem, sustentationem necessariam dari petiui: in eaque narraui, primò, me propter Academiae defensionem venisse in periculum hoc: Secundò, Turingos & alios bonos viros pro me intercessisse: Tertio, Copiosa prole me oneratum esse: Quarto, Pendente lite me nullibi in vicinia posse conditionem aliquam nancisci, & propter inopiam me longius cum coniuge ac liberis proficisci non posse: Quintò, Doctrinam meam sigillo Facultatis & Vniuersitatis obfirmatam: Sextò, Nullius criminis me in vita esse accusatum: Septimò, Alijs Collegis maiora clementiam Electoris condonasse, ideoq; & mihi condonari petij, si quid in modo certaminis peccassem: Octauò, Mysteria quaedam reuelauit. 1. de Subscribentibus, 2. de Crucifigentibus, 3. Praedixi à Tilemanno Concionatores Heydelbergenses omnes posse confundi. Atque hinc in maximis angustijs fui: Supplicatio erat Electori exhibita, Accusatio contra Gasparum erat Dillero data. Et propter consultationem Academiae, omnes Senatores erant contra me citati. Cùm in his essem consternatus angustijs, Erasti commentalis, vt Iudas, mihi suadet, vt singulis mittam supplicem schedam, in primis Erasmo & Pantaleoni, & vt deprecor culpam, & omnia ipsorum consilia laudem. Atque hinc mole periculi, & infirmitate naturae superatus, Erasmo & Pantaleoni in primis schedas supplices misi. ¶ Eaque in re maximum peccatum commisi, quòd maximos veritatis proditores indignis titulis honorarim: Idq; contra conscientiam meam egi, ac ideo infortuniter res mihi successit, quia Pantaleon & Erasmus insuper poste à mihi illuserunt. Misissis his schedis, statim Dillerus Principis ad meam supplicationem responsum, mihi narrat, hoc modo videlicet. Primò, Me semel Electori silentium iubenti, non obsecutum, ac mandatum eius transgressum esse. Secundò, Electorem non posse esse personarum respectorem: Nam id sibi vitio duros alios Germaniae Principes. Tertio, Tigurinis Electorem non tribuere, quòd sint boni. Quarto, Intra 14. dierum spatium domum successori concederem. Non plus dixit Dillerus. Accepto hoc responso, gratias egi Electori, mandati transgressorem me esse negaui, sed reprehensorem potius me transgressoris ostendi. Eodem die Dillerus alteram meam contra Gasparum accusationem Senatoribus Ecclesiasticis proponit. Hi vocant me: ac vbi comparui, Pantaleon ait, Accusatio haec non pertinet ad Ecclesiast. Senatum, Erasmus am-

bitio-

bitionis me accusat: & cùm antea ab omnibus Tigurinus vocatus
 essem, is Theses meas Tigurinis aduersari ait. Cirlerus homo in-
 genuus, ab accusatione me absoluit, inquit: Tu omnia volui-
 sti agere Helueticè, Heshulius omnia Saxonicè. Dillerus verba
 Galpari extenuat, & viaticum absolutionis loco mihi pollicetur.
 Ehemus causam meam bonam esse fatetur. Cùmque discedere vel-
 lem, Erastus contra meam & coniugis meæ voluntatem, sororem
 coniugis ex suis ædibus mihi non vult concedere, quam me absen-
 te & incio ad se recepit, paruulos verò liberos, qui panem lucrari
 nequeunt, grauidæ vxori, quæ sororis auxilio maximè indigebat,
 vnâ in exilium ferendos reliquit. Exulem postea me in Frisia li-
 teris suis persequi studuit. 1. In illis iacet, quòd dimidij anni
 salarium mihi impetrarit, & quòd ex sacculo Electoris viaticum
 mihi numerarit. 2. ¶ Mihi obijcit, quòd contra consilium bo-
 norum virorum, alteram coniugis meæ sororem, in postori de-
 derim in vxorem: Dum tamen ipse Erastus nullum honestum,
 aut inhonestum etiam virum, qui mihi hoc dissuaserit, monstrare
 potest: Imò ipsemet Erastus in postorem illum prius scripsit in ho-
 nesto studiosorum catalogo. 3. Vbi Erastus intellexit, nemi-
 nem ciuium virginem illam vxoris meæ sororem, ipso inuito ad se
 recipere audere, quærit ex me, quare ei non persuadam, vt e-
 grediatur è domo ipsius. 4. Obijcit mihi vagum motum, cuius
 tamen se causam esse optimè nouit. 5. Propter meam personæ
 defensionem, sese optimorum virorum odium in se deriuasse in-
 quit. 6. Quòd publicam cum Magistro Stoffelio disputatio-
 nem habere voluerit, iacet. 7. Singularia quædam in meis se-
 damnare Thesibus dicit, quæ autem illa sint, omittit. 8. Indo-
 cum, barbarum, malum, & ambitiosum me depingit, propter
 simplicem & mordacem veritatis sermonem: ac multa insuper a-
 lia falsa in me conspergit. Atque Erasie, hæc omnia ex animo ti-
 bi condono. Vnum saltem peto, vt barbaro & indocto mihi Kle-
 bitio dicere digneris, quæ sint illa singularia, quæ in meis Thesi-
 bus damnas? 1. Peto vt dicas mihi, quæ Theses aduersentur The-
 sibus disputatis, & publicæ meæ Thesium expositioni? 2. Quo-
 re tuum de meis Thesibus iudicium, mihi antequam eas excuden-
 das curauis, non communicasti. Nam istud à te petieram: Tu ve-
 rò quare declinasti? ¶ Dicam tibi totam rem Erasie, Studui-
 sti nebulonem declaratum Pantaleonem, tanquam bonum virum
 tueri, & similis ipsi euasisti: Ideoque indignus dijudicatus es, quæ
 de hoc sacro mysterio cum Theologis disputares. Ex offensione

Erasti id insuper metuendum habeo, quòd etiam alibi in Germania apud bonos Principes mihi locus facile non sit futurus. Vvenmich das Erdtrich nicht mer mach, so vvolle mir God den Himmel offnen. 25. Vbi Erastus suis mihi consilijs imposuit, postea quòd bona consilia contempserim, insuper me accusat. 26. Cum propter Helueticæ gentis defensionem iustissimam, in periculum venissem, nihil me magis commouit, quàm quòd tres degeneres Heluetij, Rusticus, Erastus & Turingus summi mei proditores fuerint. Verùm Christo extremo Iudici hæc omnia committo. Singulis condono, mihi quòque ab alijs condonari peto. 27. Stetit Erastus cum alijs me præliante post principia, & fuerant spectatores certaminis, postea vbi erat mihi victoriæ dandum præmium, præ alijs Erastus me, vt hominem inquietum accusat. ¶ Papistæ non damnant illum hæreseos, cuius doctrinam semel vt veram obli-gnarunt.

CONTRA KLEBITIVM ARGVMENTVM PRIMVM.

Klebitius virus euomuit in suggestu: Ergo Klebitius est author turbæ. Resp. Nego Antecedens. Nullum virus euomui: Sed virus tuum repressi. Nonne solidè demonstraui, primò, Christi corpus non esse in pane? Secundò, Corpus Christi non esse in manu ministri? Tertio, Corpus Christi non esse in polluto impij communicantis ore? Quarto, Corpus Christi non esse in Iuda & illius fratribus? Quintò, Panem non esse essentiale Christi corpus? Nonne dicis me idem sentire cum Caluino & Melanthonè? Est ne Melanthonis confessio tam virulenta? Nonne me simul & accusas & absoluis Heshusi? Dicis, quòd docuerim, in Synaxi præter panem nihil accipi, Et postea inquis, quòd docuerim, Spiritualliter à nobis Christi carnem manducari. Nonne me vicissim absoluis? nonne Papistæ hunc actorem rident?

SECVNDVM.

Klebitius primò rem in suggestu mouit: Ergo Klebitius est author turbæ. Resp. Nego Antecedens. 1. Nonne frater tuus Pantaleon, omnes suas conciones contra habitam à me disputationem direxit? 2. Nonne singulis diebus Saturni conciones de Synaxi à Collegis tuis contra meam disputationem fuerunt habitæ? 3. Nonne sapius Pantaleon, Cælum san&issimum Dei palatium, Calecutæ insulæ contulit? 4. Nonne reli-
qui tui

qui tui collega cœlum sæpe carceri, & nido columbino seu hiu-
 dinario compararunt? 5. Nonne vltra dimidij anni spatium, he-
 reseos maculam per totam urbem contra me falso sparsam, patien-
 ter tuli? 6. Nonne tandem inuectiua tua illos subsecuta est con-
 cio? 7. Nonne, priusquàm Apologiam institui, te coram Consi-
 liarijs Electoris rogavi, vt capita accusationis mihi scripta dares?
 8. Nonne propter Ecclesiæ vtilitatem, publicis tuis iniurijs, priua-
 to tantùm scripto respondere volui? 9. Nonne contra datam fi-
 dem, capita accusationis scripta mihi dare renuisti? 10. Nonne
 per inuectiuam cõcionem, omnium hominum animos contra me
 concitasti? 11. Nonne hisce de causis me ad Apologeticam cõcio-
 nem prouocatum probè nosti? 12. Vnum addam: Cùm die no-
 no Septembris te interrogaret Elector, quod nam tuum Thema
 esset, respondisti: Nisi quis renatus ex aqua & Spiritu, &c. Ioan. 6.
 Elector tum ait: **¶** Credo Heshulium esse Papistam, qui aquam
 & vinum velit commiscere. Quibus verbis falsè notauit, tibi non
 fuisse ansam de Synaxi docendi.

TERTIVM.

Klebitius honore Baccalaureatus nouo fuit elatus: Ergo
 Klebitius est author turbæ. Resp. Nego Antecedens.
 Gradum enim hunc petij, non propter honorem, sed quin-
 que hisce de causis. 1. Vt ederem confessionem meæ fidei. Quia
 publicè hæreseos macula mihi fuit aspersa. 2. Vt magis incorpo-
 rarer Academiæ. 3. Vt Academiæ magis vnitus, plus ab ea de-
 fensionis contra tuam Tyrannidem haberem. 4. Vt esset mi-
 hi exercitium legendi publicè. 5. Vt contra te munitus essem
 sigillo facultatis tuæ. Hic quæro ex te: Quare tuus Vicarius non
 venit ad disputationem? Quare non attulit argumenta contra
 meas Theses? Quare inuidetis mihi Baccalaureatum? Nunquid
 ego vobis inuideo Magisterium, Licentiam, aut Doctoratum?
¶ Summus inquisitor prauitatis hæreticæ Traiectensis inquit,
 Christi corpus tantùm in cœlo esse corporaliter.

QVARTVM.

Publicè docuit Klebitius, præter panem in Synaxi nihil acci-
 pi: Ergo oportuit Heshulium Klebitio contradicere. Resp.
 Nego Antecedens. Quia dicis Heshuli, me, Melanthonem,
 & Boquinum idem sentire. Nonne igitur ipsemet me absoluis?
 Potest ne melior absolutio mihi dari? **¶** Narras præter eà, quòd
 docuerim, à nobis spiritualiter Christi carnem manducari. Non-
 ne hic denuò ab accusatione me liberum pronuncias? Rogo Pa-

Latinos Consiliarios, vt concionem à me habitam publicent, & Ecclesie videndam exhibeant. Etenim scripsi eam antequàm habui, & postquàm habui, scriptam Ele&ori exhibui. Paulus Eberus mendacij accusat Heshusium. Quin etiam ipsi Papistæ fatentur, duo contradictoria non posse simul esse vera.

Q V I N T V M .

Klebitius disputauit de Synaxi absente Heshusio : Ergo Klebitius est author turbæ : vel, Ergo Klebitius est similis Carolostadio, & Heshusius similis absenti Luthero.

Responso : Nego Consequentiam. Melior erat causa Lutheri, quàm Carolostadij 1. Priusquàm in patriam proficisceris, nonne mihi minitabaris, te tuum post reditum ab officio me amoturum? 2. Nonne iam profecturus Boquino ius Decanatus dedisti? 3. Nonne consensu Vicedecani, Rectoris, & Magistri Aulae, Baccalaureum me fuisse creatum probè nosti? 4. ¶ Quare post tuum è patria reditum, ipsi Præsidi disputationis meæ bellum non indixisti? 5. ¶ Quare neglecto publico ministerio tempore Paschatis, vbi plurimè habendæ sunt conuersiones, propter priuatum tuum lucrum, in patriam profectus fuisti? 6. ¶ Nonne Ecclesiam tum temporis, necessarijs Ministris quàm plurimis fuisse spoliatam probè nosti? 7. ¶ Nonne Flinnerum, per tuam adulationem expulsum, ab Ele&ore huc reuocari sensisti? 8. ¶ Nonne, num reuersurus ille esset, necne, absens spectator esse voluisti? 9. Quare quæso, tam diu in patriam remanlisti? 10. ¶ Nonne te absente, pro Theologiae gradu supremo, disputauit Vnicornius quoque? 11. ¶ Nonne is publicè, propter Pelagianam hæresin, à D. Jacobo Sagittario obiurgatus est? Nonne hæc publicè ab Vnicornio sunt prolata : Gratia Dei non totaliter, sed tantum principaliter causa est nostræ conuersionis? 12. ¶ Nonne & tu hanc disputationem post reditum tuum approbasti? 13. ¶ Nonne te absente, publica disputatione Franciscus Balduinus obtinuit, Non occidendos esse hæreticos? 14. ¶ Nonne Theses Balduini erant impressæ, quum meæ tantum essent scriptæ? 15. Quare & huic te non opposuisti Leoni? 16. ¶ Quare post tuum è patria reditum Heshusi, publicam coram studiosis ac doctis disputationem contra me non instituisti? 17. Quare item non scriptis de hac re mecum egisti? 18. ¶ Quare insuper coram Ecclesie ministris hanc rem non composuisti? 19. ¶ Quare præterea huius rei causa Superattendentes non conuocasti? 20. ¶ Quare de

re deniq; periculosè coram rudi plebe, quàm consultè coram do-
ctis hanc rem tractare maluisti?

Papistæ non probant aulicas picturas in veste Concionatoris.

SEX TVM.

Heshusius est incitatus à suis Collegis, vt Klebitianæ dispu-
tationi bellum indiceret : Ergo Klebitius est author tur-
bæ. Responso, Nego Consequentiam. Contrarium
sequitur : nimirum, quòd inflammatores & inflammatus sint au-
thores turbæ. Heshuliani habent plures domos erraticas Sa-
cramentarias, quàm Papistæ.

SEPTIMVM.

Vilhelmus Klebitius petijt sibi aduersarium dari : Ergo
Vilhelmus Klebitius est author turbæ. Responso.

Non opus erat mihi vllum aduersarium petere : Erant mi-
hi mille pro vno. ¶ Papistæ panes Eucharistiæ in munda
proponunt pixide,

OCTAVVM.

Vilhelmus est Coqui Nomitzij filius, & Pater ipsius voca-
tur Kleynvvtizius : Ergo VVilhelmus est author turbæ.

Responso. Patria mea non Nomitz, sed Namitz nomi-
natur. Pater meus nunquàm diuus est Kleinvvtizius : Sed si-
cuti Germani vtrunque dicunt, Tubingen & Tuvvingen, sic &
Klebitz & Klevvitz dicitur. Verum dicis, q; pater meus fuerit
Coquus. Sed nonne Coqui etiam sunt homines? Nonne Cocos
bonos amant Reges ac Principes? ¶ Cur non dicis, quòd duo
fratres mei, Bernhardus & Martinus, Coqui sint apud Principes
Anhaldinos? ¶ Quis & qualis meus Pater fuerit, contra te
publicè attestatus est Senatus Brandeburgicus. Quare ex Chy-
treo vna vice non fabricas Kochhafium. Nam inter Coquos
& Ollas magna est affinitas. Atqui certè Heshuli, ego iniquo
non fero animo, quòd me appelles Kleinvvtizium. Sis tu Doctor
Grosvvtizius. Nam vixdum sum tecum ingressus annum trige-
simum tertium, sed nondum viginti octo me superasse puto an-
nos : sufficit igitur mihi, quòd sim Baccalaureus Kleinvvtizius.
Sed heus Domine Doctor Grosvvtizie, quanti vendis libram sa-
pientiæ tuæ? Eodem modo etiam Consul Bremensis à te voca-
tus est Suermerus Barenensis, Heshusius enim solus est Ciuilis. At-
tamen à Cancellario quodam nuper est vocatus Tolmannus Gek-
husius. Olim vnus tantùm Papa, pedes suos à Principibus
osculari voluit,

NONVM.

Concionatores Heydelbergenses inflammauerunt Heshufium contra Klebitium, & iam contra conscientiam colludunt cum Calvinistis: Ergo Concionatores Heydelbergenses sunt nebulones. Resp. Quid hęc audio? Sunt ne fratres tui collusores & nebulones? Est ne tuus Compater etiam vnus ex illis collusoribus? Sunt ne ex tuis fratribus facti fratres mei? Quis dicitior Klebitio? Quot fratres habet Klebitius? Saluete fratres. Tu Pantalcon, Tu Gaspare, estis etiam fratres Klebitij? Domine Gaspare, quid tibi videtur de libro Tilemanni? Censes ne Tilemannum, Typographum, & Venditorem, virgis cedendos esse? Vos inflammatores, velletis ne bonum Heshufium à vobis inflammatum, virgis cedere? Nonne vos digniores virgis essetis? At Heshufi, dicis fratres tuos collusores, meos vocas adultores, & me appellas pestem. Quis igitur probus erit vir? num solus Heshufius? Domine Heshufi, quanti vendis opera supererogationis? O prudentissimam Virginem, quæ tantum habet olei, Papistæ cum alba veste retinent vestitum sericum: Heshufiani abiecto serico vestitu induunt vestem albam.

DECIMVM.

Vilhelmus misit Heshufio plurima scripta: Ergo Vilhelmus est author turbæ. Resp. Nego Consequentiam. Priusquàm vllum scriptum misi, hæreseos à te sui accusatus; igitur prouocatus, vt me purgarem, scripta misi. Nam appellatione mea ad facultatem contentus non fui. Ecclesiæ quoq; te me indicaturum minatus fuisti. Ab hoc proposito meis te retrahere scriptis volui, Sed audi: Nonne scripta mea lætus accepisti? Nonne te libenter scripta mea visurum, per Compatrem & Rusticum significasti? Nonne ineptè per eisdem nuncios significasti, te declarationem meam libenter lecturum? Nonne per eosdem, ante visam tibi declarationem, vt ab errore desisterem, simul monuisti? Quare scriptis acceptis non respondisti? Quare accepta scripta non remisisti? Nonne totum latus meum tibi aperui? Quare me non confodisti? Quare scripta mea mutilata exteris misisti? Quare fragmenta tantum peregrinis videnda dedisti? Nonne mihi expediebat scriptis potius, quàm sine testibus ore tecum loqui? Nonne semel in altero conclauis, cum solus tecum loquerer, te solum auditorem subornasti? Nonne declarationis gratia plura scripta misi? Nonne per scripta illa vitare logomachias in responsione qua volui? Nonne hanc cõtrouersiam dilucidiorẽ reddere studeui?

dai? Nonne quandoq; falsò mihi obiecisti, me loqui non audere,
 quod sentirem? Nonne crebris meis scriptis te alacriorem red-
 dere volui? An non in quibusdam literis tantum responsionem
 petij? Nonne teporem tuum excutere volui? ¶ Nunquid pri-
 uatis his scriptis Ecclesiam offendi? Nonne mea scripta per men-
 ses aliquot habuisti? Nonne responsum paratum alijs ostendisti?
 Quare mihi non misisti? ¶ Nonne, ne bullingero mitterem ti-
 muisti? Nonne conscio Boquino, primam declarationem tibi &
 Mercurio misi? Nonne etiam primam declarationem prius Vi-
 cerectori exhibui? Nunquid Præses disputationis meæ exhibitam
 declarationem à te unquam repetijt? Nunquid Rector Academiæ si-
 bi eam reddi unquam postulauit? Nunquid scripta declaratio ex pu-
 blica declaratione desumpta fuit? Nonne publica declaratio in
 Theſibus approbata fuit? An non ob consensum Assumentis &
 Præsidis, omnes admirati sunt auditores? Si non approbata ab A-
 cademia declaratio, quare me cor conauit? Nonne D. Syluius, an-
 te promotionem meam, eandem causam defendit? Nonne is con-
 tra tuam voluntatem ab Academia coronatus fuit? ¶ Quare ig-
 nitur Academiæ Proceres, Heshufij causam tueri vultis? Quare
 Erasme & Boquine, ita vos extrahere voluistis? Sed quid vis age-
 re literis meis Heshufi? Vis ne inde flabellum conficere? Vis ne
 muscas abigere? Vis ne imprimere? Vis ne me indoctum conuin-
 cere? Quare quæso vis papyri nouus fieri canifex? Mi Heshufi,
 non queritur vter è nobis sit doctior: sed vter de hac causa me-
 lius sentiat, atque id Heshufi, ex scriptis antea editis manifestum
 est. ¶ Qui sit quæso, quòd tantus Doctor, tot armatus Magi-
 stris, cum Baccalaureo scriptis non ausus fuerit in arenam descen-
 dere? Nonne ridebaris, cum integrum mearum literarum fasci-
 culum Electori semel ostenderes? Ecce hic flabellum.

Papistæ non deserunt victorem, quem ad prælium armarunt,

VNDECIMVM.

THeses Klebitij non sunt eruditè conscriptæ: Ergo Klebitius
 est author turbæ. Resp. Nego Consequentiam. Nam, quod
 Theses meæ minus fuerint exultæ, tua culpa euenit. Tibi
 namque vt erudito Doctori missas, quare non cor existis? Cur au-
 ditoris tui Theses non emendasti? an non lectiones tuas sedulo sa-
 tis frequentauit? Satis mihi est Heshufi, quod non sint impia ac Bla-
 sphemæ. Anteq; imprimerentur, Erasmo corrigendas misi: verum
 is occupatior fuit. Videndas item D. Oliuario misi: & is non re-
 misit. Dedi præterea eas Senatoribus Academiæ videntas, ro-

H. gauiq;

ganiq; vt Theologis iniungerent, vt mihi suam censuram cōmunicarent : verū nec hoc impetrare potui. Vbi fuerunt excusæ, priusq; distraxi, Rectori, ac Senatoribus Ecclesiast. videndas dedi. Papistæ rogati suis Auditoribus censuram scriptorū cōmunicant.

D V O D E C I M V M.

THeses Klebitij fuerunt ambiguae : Ergo Klebitius est autor turbæ. Responso : Ad Antecedens.
Oculatis meæ Theses satis fuerunt perspicuæ, Cæcis verò dilucidè satis sunt explicatæ. Rogo Proceres Academia, vt Theses meas Ecclesiæ dent videndas : nam consensu Rectoris & Vicecedecani publicè affixæ sunt.

D E C I M V M T E R T I V M.

Klebitius contumelijs irritauit Heshusium : Ergo Klebitius est author turbæ. Responso.
Heydelbergæ quando baptizabantur pueri, solebant Ministris dono dari pecuniæ quædam. Extitit igitur hinc inter Parochum & Magistrum Gasparum contentio : Nam Gasparus conquirebatur, Parochum baptizare filios & liberos diuitum : solos verò pauperes sibi baptizandos relinqui. Tandem ordinata quædam fuit Pixis, in qua quisque collocaret pecuniam, vt æqualiter postea ab ipsis diuideretur : Sed hinc factum est, vt alter alterum accusarit furti, quasi non fideliter repositæ fuerint pecuniæ. Ac tandem contigit, vbi Cunius Parochus solus plerosq; baptizauerat liberos : Gasparus vero ab Equo ad Asinum promotus, & ex Urbano Suburbanus Diaconus creatus fuerat : inuidit Gasparus Cunio tam pinguem bolum, ac publicè docuit, non esse sumendos nummos circa Baptismum, quum ipse tamen inde integros Daleos sumpsisset quandoque. Talem contentionem aluit & Heshusius : Nam ferre nolebat, vt ego quoque alternatim per septimanas cum Gasparulo pueros baptizarem : Ita enim liberis meis furari pulsem voluit, quò Paralito suo, quem libenter gallinis vesci probè nouerat, maior eas emendi afflueret copia. Sic etiam labores quoscunque, ex quibus lucri aliquid remaneret, Diaconis Suburbanis destinauerat, reliquos sudores mihi iniunxerat. Misi interea semel famulam meam ad Heshusium, ac scripta scheda ab eo petij, num scriptis meis respondere vellet : is famulæ meæ respondit : O jhr Kinder, euch erbarmet meyn. Quibus verbis totam meam domum compleuit lachrymis. Tum ego hac de causa non nihil commotus etiam, Heshusio respondi, ipsum illa vt hypocritam locutū, vt qui multoties liberis meis pulsem furatus sit.

D E C I.

DECIMVMQVARTVM.

Heshusius est cœcus Gollaria, & Rostochio, & est tantum
 trigintaquatuor annos natus: Ergo non est author turbæ.
 Resp. 1. Contrarium alij inferunt: Iuuenis enim cum
 sis, & cum in duabus Ecclesijs antea turbas excitaueris, verisimile
 esse putant, quod etiam incendij Palatini author sis. 2. Nonne
 etiam Bremæ motus concitasti? 3. Nonne præterea hoc scripto
 tuo, toti Germaniæ bellum indixisti? 4. Quod ego verò Eccle-
 siæ VVittenbergeni antea quietè inseruieim, nonne Theologi
 VVittenbergenes satis testantur? 5. Quod Heydelbergæ cir-
 ca initium mei ministerij, duas lites de alba veste & imaginibus,
 composuerim, nonne satis nosti? 6. Quod quietè ibi docuerim,
 nonne carmina testantur Flinneri? 7. Quod honestè Heydel-
 bergæ vixerim, nonne literæ testantur Academiae, post dimissio-
 nem mihi datæ? 8. Nonne inter vicinos & coniuges lites plu-
 rimas composui? 9. Nunquid vnquam cum vicinis meis vel fa-
 milia etiam mea contentiones habui? 10. Nunquid per totum
 ministerij mei tempus, mihi cum quoquam civium vnquam lis
 fuit, nisi cum litigiosa quadam muliere mercatrice argentea?
 11. Nunquid à tempore dimissionis, vllam vnquam Ecclesiam tur-
 baui? 12. ¶ Nonne, priusquam Heydelberga discessi, Senato-
 res Academiae adij, & me turbatorem puniri petij, si quisquam me
 turbæ authorem conuincere posset? 13. ¶ Post meum iam
 discessum, nonne continuè fuerunt Heydelbergæ turbæ, quis il-
 larum quæso tum author fuit?

FVERVNT IGITVR VERI TOTIVS

huius Turbæ Authores, qui sequuntur.

Primò, Protestantes & Subscribentes Theologi, qui vtrique
 Parma subministrarunt. 2. Polypragmonici Superinten-
 dentes, qui foris suis Ecclesijs non contenti, Heydelber-
 gensem quoque regere voluerunt. ¶ Hi ab Heshusio nomi-
 nati sunt, Alzeanus, Neustadienus, VVillochianus, & VVormaticæ
 Pulzius. 3. M. Gasparus: Is redeuntem Heshusium, summū Ca-
 thedræ decus vocabat, & finitis inducijs cum publicè ad prælium
 hortatus est, ac præliantem postea suam vineam Dñi vastantem
 appellabat. 4. Pantaleon, qui Heshusium contra me impulit, & po-
 stea eius sanguinem petiuit. 5. Viri Primates, Scriba & Mercu-
 rius, qui volebant mecum frangere Panem, eò quod nollem cœ-
 lum claudere tot Sanctis Martyribus, pro Christi nomine in An-
 glia & Gallia combustis, & postea frugerunt Panem, cum meo

H 2. successos.

successore, qui iisdem cœlum aperuit : ideoque merito proclamati sunt Hypocritæ. ¶ Hinc prouerbiū hoc : Vini Primates etiam sunt Hypocritæ Heydelbergæ, 6. ¶ Gratulantes & Crucifigentes, qui redeuntem Heshusium exceperunt carmine gratulatorio, & postea contra ipsum clamauerunt : Crucifige: Rusticus & Gasparus, 7. Erastus, qui dissuasit, ne mature peterem consilium à Senatu Academia. 8. Post habitam disputationem Balduinus duas lectiones contra vocem sacramenti instituit, quibus disputatio mea suspecta fuit reddita Studiofis.

CAVSÆ DENEGATÆ

Restitutionis.

Cum post dimissionem tristior essem, meipsum vt consolarer, carmen de præteriti certaminis cursu composui. Quod Matthiæ Collaboratori scholæ Nicrinæ describendum dedi, nihil in homine hoc inuidiæ ac fraudis esse suspicans: sed illum hac in re Iudam proditorem alterum præter opinionem comperi. Carmen enim hoc sibi vt fido ad describendum datum, perfidus inimicis meis obtulit, qui id idem Cancellarię postea tradunt. Erant in illo carmine aduersariourum meorum fraudes detectæ, & ideo carmine hoc plurimi etiam optimorum meorum amicorum offensi erant: attamen animi mei perturbationi, & Matthiæ proditori adscribebant, Hinc prouerbiū hoc est ortum: Heydelbergæ Matthias in locum Iudæ proditoris successit. 2. Quum aduersarios meos plurimum furere viderem, ad tempus aliquod eorum furori cedere volui. Primò igitur Argentinam me contuli: ibique rem gestam ex parte Flinnero exposui, cuius carmina videnda dedi, quæ cum non satis sibi viderentur polita, meliori forma composuit. 3. Carmina illa, adiectis meis nonnullis, Senatui Heydelbergensi misi, rem illi gratam me facere sperans: verum ipsi obtulerunt Electori, 4. Basilienses Theologi peturrini, Bremenses, & Scafhusiani, me in integrum petebant restitui. 6. Cum redirem Heydelbergam, renouatur prælium: Cunius defendit partes Heshusij, Pantaleon sua defensione contaminat partes Klebitij, Gasparus non audebat iudicium suum interponere. (Er durfft seyne sevve nicht aufstreyben.) Erat veritatis proditor maximus Gasparus paruulus. 7. Cunium publicè mendacij accusat Thuringus. 8. Turingum à me incitatum putat Cunius, ac ideo Magistratum reprehendit, quod me capillis

lis ex vrbe trahi non fecerit. 9. Cùm hæc ita gererentur, Erassus
suadet, vt supplex fiam Pantaleoni, & vt petam mihi condonari:
nam si ipsum habeam amicum, reliquos facile omnes mihi amicos
fore. Quod vbi facere detrectavi, omnem restitutionis & gratiæ
spem amili, ac ita me tandem migrare oportuit.

✠ Papistæ suæ religionis propugnatores afficiunt præmijs:
Heshulius autem à suis fratribus vt seditiosus accusatur.

DECIMVM QVINTVM.

KLebitius est pestis, & ambitiosus: Ergo Klebitius author
turbæ est. Responsio: Non fui, nec vnquam (Deo
iuuante) ero pestis Ecclesiæ: sed pestilenti tuæ Theologiæ
fui, sum, & dum viuam (deo dante) pestis ero. Nonne tuæ am-
bitioni restiti? Qui quæso, erant tituli tui? Placet audire?

1. ✠ Generalis Superintendens omnium Superintendentium.
2. Facultatis Theologiæ Decanus. 3. Lector Theologiæ Pri-
marius. 4. Senator Academiæ Prudentissimus. 5. Consisto-
rij matrimonialis Iudex supremus. 6. Collegij ministrorū Præ-
sidentis supremus. 7. Examinator ordinandorum vnicus. 8.
Rector stipendiariorū secundarius. 9. In suggestu nolens esse
Vicarius, sed volens esse Primarius. 10. In Altari Administra-
tor primus. 11. Capituli Canonici cupiens esse Decanus.

Vnum addam: ✠ Cùm in Consistorio matrimoniali essent
duæ sellæ, altera pro Electore, vel eius vicem sustinente, altera pro
Iudice: quam quæso sellam occupare studuit Heshulius? Iudicis
ne? nequaquam. Quam igitur? Electoris. Quare? Quia VVihel-
mus erat homo ambitiosus. Sit ambitiosus Klebitius, nonne tu
illius eris frater? Heydelbergæ honestam habui conditionem,
eaque optimè contentus fui, & vt illam ornarem vnice studui. I-
gitur istud omittere nolui: Cùm Heshulius Arrio me conferre
conaretur, crimen ambiti Pastoratus mihi affingere voluit: dum
tamen ego meam conditionem cum conditione Pastoratus, si mi-
hi licuisset etiam, non commutassem. Et propter illam conditio-
nem me odio persequebantur alij: nam mea conditio, priusq̃ mihi
decerneretur, erat petita à M. Stabio, M. Gasparo & Greynero,
qui omnes mihi illam inuidebant. Hi tres denique, cum Agricola,
Pastoratum ambierunt, & propterea certatim adulati sunt Hes-
hulio: & cùm præter omnium expectationem, Pastor crearetur
Cunius, iratus Heshulio Gasparus, Tilemannum suum appellat,
& Cunium virum bonum esse publicè negat, dolens sese non ele-
ctum Pastorem. Vt verò Cunius se Gasparo & alijs insinaret,

Klebitium damnat, & sic Gasparus quoque ipsum ad tempus vicissim amat, ac postea nebulones sese inuicem vocant.

☞ Ego Argumentum Heshusij inuertere optimo iure possem, hoc pacto:

Heshusius multa Arrij dogmata renouauit, & ambiuit Heydelbergæ in Suggestu primum locum, quem vbi obtinere non potuit, ac Flinnerum reuocari sensit, iratus Klebitio bellum indixit, & in patriam profectus est: Ergo Heshusius, &c. Quomodo solues hoc Heshusi?

Papistæ Hypocritis annumerant, qui festucam vident in oculis Proximi, trabem autem in suis oculis non animaduertunt.

FORMVLA INSTI- TVENDAE SYNODI, INTER Lutheranos & Zuinglianos.

Primò:

☞ Superattendentes Lutherani non sint simul Actores & Iudices,

Secundò:

☞ Superattendentes & Doctores Lutherani laxentur à iuramento, quod præstiterunt in noua quatuor Euangelia. 1. In maiore intellectam Augustanam Confessionem. 2. In Apologiam. 3. In Articulos Smalcaldicos. 4. In Agendas Ecclesiasticas.

Tertiò:

☞ Solum Dei verbum sit Iudex.

Quartò:

☞ Tot numero sint Zuingliani, quot Lutherani, & habeant paria decisiua Suffragia,

Quintò:

☞ Detur vtrique parti saluus conductus.

Sextò:

☞ Aboleantur omnes illegitimæ condemnationes, quæ à tempore Lutheri ad hunc vsque diem, contra Tigurinos latae sunt.

Septimò:

☞ Si componi partes non possint, transactio instituat^r Patauica.

☞ Quod nobis volumus fieri, etiam alijs facere debemus.

QVATVOR NO- TATV DIGNISSIMA.

PRIMVM:

D. IACOBVS ANDREAE IN LIBEL:

lo suo contra Missam, Articulo quarto,

sic, vt sequitur, inquit:

¶ VVir essen den Leib Christi jm Himmel, vven man vonn des Herren Abentmael redet. Im Himmel vnd aufs dem Himmel gibt vns Christus seyn Fleysch. VVelcher Priester sagt, das er Christi Leib jn seyne handt habe, der verleuchnet die Himmelfart Christi. Ergo falso asserit hic idem D. Iacobus Andreae, in libro contra Latomum, sibi nihil commune esse cum sententia Zuinglij.

SECVNDVM:

IOANNES BRENTIVS IN LIB. IA-

cobi Andreae de Synaxi, sic argumentatur:

¶ Die Pfaffen brechen das Brodt im drey stucken: Vnd die Pfaffen sagen, das Brodt sy Christi Leib: Ergo recte dicunt Rustici, Das die Pfaffen den Leib Christi radebrechen.

¶ Papistæ sentiunt Christi Corpus hæere in Pane, donec veniat ad dentes.

¶ VWestphalus sensit Christi Corpus hæere in Pane, donec ad guttur descend a.

TERTIVM:

¶ Pastor Ecclesiae VVittenbergensis inquit, Participationem Corporis Christi sola fide esse comprehensibilem: Ergo dissentit ab Heshusio, qui docet, ab impiis manducari carnem Christi.

¶ Papistæ contra Lutheranos tantum Papisticum Magistratum inflammarunt: Heshuliani contra nos & Papisticum & Lutheranum Magistratum inflammare conantur.

QVARTVM.

¶ Anno 54. Hamburgi per Ioachimú Leonem, sub titulo Lutheri excusa est Missa Germanica, in qua dicitur: In den Auentmael yvert vns Christi Fleysch tho einer spyse, vnd Christi Blod tho einen dranck, nicht des Lyues, sonder der Selen gegeben. Ibidem sub Calicis porrectione inquit Minister: Das Blodt vnser Heeren Iesu Christi bevware dyne Sele thom evvigen Leuende.

APPEND

APPENDIX

ANNO SUPERIORI AEDITAE SVNT à me Aedes erraticæ, ab Antagonistis meis ædificatæ. Ratio autem consilij mei hæc fuit : Antagonistæ publicarunt farraginem dissidentium opinionû, qua doctrinam Tigurinæ Ecclesiæ simplicissimam, suspicam reddere nitebantur. Heshusius nunc econtrâ, Caluini, Oecolampadij, & Zuinglij eandem de Synaxi esse sententiam, scribit. Aedes erraticæ per me collectæ, conuincunt, in nulla hæresi ab initio seculi, plures fuisse dissensiones, quàm sunt in illa, quam Heshusiani defendunt. Cæterùm, meum consilium non fuit Personas perstringere, sed saltem formas loquendi periculosas reprehendere volui. Phrasis illa (In Pane) etiam à Caluino & Doctore Alberto cõcordiæ gratia aliquando vsurpata est, verùm alio sensu, quàm Heshusiani illam vsurpant. Igitur Caluini & D. Alberti quoque mentionem feci, non quòd illos hæreticis annumerem, sed quòd tales ipsorum phrasès causæ Christianæ obesse demonstrarem. Nam & aduersarij mei, ac socij etiam nonnulli non satis fideles, cum impugnarem promiscuam præpositionem vsurpationem, Caluini phrasin (In Pane) mihi obiecerunt.

Quidam egrè tulerunt, quòd plures aedes erraticas Lutheranis attribuerim, quàm Papistis : & verentur, ne inde Papistæ conuincere possint, verum esse quod Legati Pontificis Romani dicebant : Quot Capita, tot Opiniones. Atqui ego Romani Pontificis pedes osculari non statui, neque etiam Papæ Saxonici pedes osculari decreui : Pedes Papæ Saxonici non minùs sunt immundi, atq; pedes Papæ Romani.

¶ Legati Pontificis dicebant, Quot Doctores, tot Euangelia. Nonne quæso, Pontificij quotannis quinquaginta duo legunt Euangelia? Nonne & Heshusius in anno quinquaginta duo habet Euangelia. Apud quos quæso est formula hæc iuramenti? (Iuue me Deus, & sancta eius Euangelia,) Nonne hanc iurandi phrasin Heydelbergæ approbauit Heshusius? Cur igitur Pontificij obijciunt alijs multa Euangelia? Cur vos negastis, vos habere multa Euangelia? Iacobus Andreae reprehendit publicè hæc frustula, & mauult secundum veteris Ecclesiæ morem, integrum Scripturæ librum explicari : is nunc hæreticus erit. Lutherus docuit, non nisi vnum esse Euangelium : is annumerabitur quoq; hæreticis. ¶ Dolent Heshusiani & irascuntur, Augustanam Confessio-

feſionem à Melanthonè emendatam, & noſtræ confeſſionis do-
ctrinæ non aduerſantem. Callidum tamen interim conſilium in-
uenerunt, vt eam videlicet Confeſſionem nobis proponant &
opponant, quæ Cæſari Carolo Quinto, Anno ſupra Milleſimum
trigeſimo Auguſtæ eſt exhibitæ. In illa enim dicitur: Sub Spe-
ciebus Panis & Vini. Cùm igitur vſque aded callidi ſint Heſ-
huſiani, ignoſcant mihi, vt vnum hîc dicam myſterium: ~~quod~~
¶ Heſhuſius Heydelbergæ publicè coram Eccleſia, & priua-
tim quoque impugnavit hanc phraſin (Sub Specie Panis) Pa-
piſticam eam penitus eſſe acclamans. Simili modo & Apologiam
in articulo Cœnæ docuit eſſe Papiſticam: nam Canonem Græ-
cum Tranſubſtantiationem aſſerere, aliquoties confeſſus eſt,

Quid videtur vobis? Quare Heſhuſiani igitur iam noſtræ
doctrinæ volunt opponere doctrinam ac phraſin Papiſticam?
Quia dum fallum ſuum de Synaxi dogma, nullis ſolidis Argumen-
tis defendere valeant, ſeu quibus defendant, nulla habeant, à Pa-
piſtis commenti huius primis authoribus, cômementitia etiam argu-
menta (cùm & hi vera non habeant) quibus nos oppugnent, vel
oppugnantibus reſiſtant, petunt. Papiſtis hæcenus non eru-
buerunt emendatam Confeſſionem offerre & opponere: nobis
non volunt permittere, vt Confeſſione emendata fruamur,

Iſt der Bapſt zu Rom nicht eslicher, den dieſer Bapſt?

¶ Heſhuſius nunc multis Argumentis vult convincere, Augu-
ſtanam Confeſſionem aduerſari doctrinæ Eccleſiæ Tigurinz:
Quare igitur antea eam multoties vocavit Cothurnum? Nonne
Cothurnus eſt calceus vtrique pedi aptus? Ergo & noſtro aptus
erit. Vultis ſcire aliud Myſterium? Audite quæſo?

¶ Heſhuſius Heydelbergæ Anno ſupra Milleſimum quinquæ-
geſimo nono, die quarto menſis Auguſti, hora ſecunda à meridie,
in ædibus Comitum Eberhardi ab Erpach, coram plurimis damna-
uit phreſin & propoſitionem hanc: Panis eſt eſſentiale Corpus
Chriſti. Quid autem poſtea egit? Cùm poſtea Bremæ crea-
tus eſſet Epiſcopus, in gratiam Bremenſium ſcripſit librum pro
defenſione huius, quam antea damnarat, propoſitionis. Quid i-
gitur hinc quàm rectiſſimè concludi poterit? Mendaciſſimum,
impudentiſſimum, maximè temerarium, & quavis denique arun-
dine, quæ omni vento agitur, leuiorem hominem eſſe Magde-
burgenſis Eccleſiæ Epiſcopum Heſhuſium.

¶ Irascuntur Heſhuſiani, quando Papiſtæ clamant, Meſſis,
Meſis. Atqui Heſhuſiani ſemper habent in ore, Confels, Confels.

¶ Quatuor veteres Euangelistæ apud hos amplius ferè nihil habent ponderis: Quicquid producant Argumentorum, aut ex Confessione Augustana, aut ex Apologia, aut ex Articulis Smalcaldicis, aut ex Lutheri Catecheli depronunt. Atque Staphilus quædam Topica argumenta non malè notauit.

¶ Ipsi Papistæ profectò Heshusianis sunt saniores: illi enim, & piè quidem, Symbolum Nicenum, Athanalij, atque Ambrosij vrgent: hi verò erraticum Confess semper habent in ore.

Inter Papisticum Mels, & Heshusianum Confess, quid quæso est differentiæ? Quid interest inter Idolum Bel, & Idolum Bethel? Nam si vitulus Confess est pius, non impius erit & vitulus Mels. Quare? Quia Heshusius Heydelbergæ, & Phrasin & Sententiam Augustanæ Confessionis iam postremò emendatæ docuit esse Papisticam.

¶ Decanus Capituli cuiusdam magni N. voluit ab officio suo, Pastoratus scilicet, verum quendam Euangelij Doctorem amouere, dum tamen nullam aliam amouendi haberet occasionem, nisi quòd secundum ipsius filij Dei institutionem, Quibus sibi concreditis Synaxin administrare conaretur: atque hac vnica de causa Sacramentarium ipsum traducit: Quo testatur & ipsius Synaxeos autorem ac institutorem Dominum nostrum Iesum Christum fuisse Sacramentarium, qui non rectè Synaxin instituerit, prauumq; eam exhibendi Apostolis nobisq; modum reliquerit. Cuius, tanquam hæretici cuiusdam, cum & aliorum mysteriorum doctrinam, tum nobilissimi huius institutionem perniciosè Pontifex olim Romanus, hostis Christianæ doctrinæ ter Maximus, ipse Antichristus, sua nescio qua, suorumque sub se militantium temeritate execranda, inuertit: Sed quo consilio hoc fecerit, ac hodie adhuc factum sui successores tam pertinaciter ac vi, dum rationibus nequeant, defendant, superius dixi, ac rem qui bene perpendit, dolum facile intelligit. ¶ Idem dictus hic Decanus Pastorem quendam, qui consecratam hostiam cum sale benedicto Vaccis ægrotis contra incantationem porrigit, in officio tolerat. Vnde hæc tanta cæcitas? Ex Diabolo: & doctrina Heshusianorum confirmatur.

¶ Theologi quidam, dum pallijs Principum sunt testæ, magna cõtra Papam fulmina proferunt, cum verò Principes pallium suum subtrahunt, relicto grege latebras quærunt, ac postea alba veste iterum in medium prodeunt. Et quidem iam ita est constitutum, vt qui alba veste Synaxin polluere volunt, pingues habeant

Parochias : qui verò id recusant, habentur Gryllirici. Et quidam
 N. nō ita diu per album pallium pinguem Pastoratum obtineas,
 alios hoc induere recusantes expulit. Idem pium Ioannis Ana-
 stasij, istud Bacchanale indutium reprehendentis, scriptum suis li-
 teris contaminare non erubuit. Papistæ etiam hinc saniores, qui
 cum veste linea & pannum sericum retinent, Atq; bonus ille vir
 suis literis studuit ex loco illo me pellere, vbi hic Papistæ ferrē po-
 tuerunt hæcenus. ¶ Qui hodie non vult condemnare Luthe-
 ranos omnes, non potest frangere panem cum Papistis: Qui item
 Sathanz tradere & recusat Zuinglianos, nō potest frangere panem
 cum Lutheranis. Cū Adrianus Londini nollet deuouere Satha-
 næ Mennonistas, non est illi concessum frangere panem cū Zuin-
 glianis. Et qui hodie solis Mennonistis cælum aperire non vult, &
 reliquos omnes excludere, cum ipsis etiam frangere panem non
 potest. Oremus igitur Filium Dei, vt veram de hoc concordia
 simbolo doctrinam emergere sinat. ¶ Iacobus Andreæ, cū
 Missam oppugnat, doctrinam meam probat: Dan er setz den leib
 Christi sehr hoch jm Himmel, art. 4. contra Missam. Dum autem
 Brentij vbiq; itatem palliare studet, so bringt er Christi leib bis
 vndei das bi oth. ¶ Vt dicam, quod res est, nolunt suam insa-
 nam contra Dei verbum stultitiam plebi innotescere, ideoq; mi-
 hi, q; Aedes erraticas publicauerim, irascuntur. Caterum Retra-
 ctationis loco istud addam: Circa Vesplicam cataracten, non in
 lignea, sed lapidea domo Sacrificuli habent corpus Christi. Da-
 uentriæ, in den Vmbganck: Colonia, in der Godes diacht. Suola-
 læ non est planè ferrea, sed lapidea ferro compacta. Quos durius
 tractaui, vt ignoscerent petij. Et asinus Oecolampadio pietatem
 ac trium linguarū peritiam tribuit. Iacobus Andreæ publicè do-
 cuit Goppingæ, Oecolampadium non doctum modò, sed & valde
 pium fuisse Theologum. Atque inter Zuinglium & Oecolampa-
 dium, non summam modò amicitiam, sed sanctam quoque in hac
 doctrina fuisse concordiam, quis ignorat? Quare igitur Zuing-
 glium vultis excludere cælo? Melanthon diu impugnavit Zuing-
 glij Significat, tandem tamen conuictus inquit: Panis est signum
 corporis Christi, quod non est vbiq;. Eucerus etiam voluit do-
 gma Zuinglij deserere, tandem circa obitum suum, dogma Zuing-
 glij vt Christianum propugnauit.

VVarheyt bleybt VVarheyt, Gottes vwordt bleibt in
 Evgigeyt, VVer es ander allen Sacramentlichenderen
 leyrt, Sicuti scriptum est in Porta Brementsi.

ALTERA MEMORABILIVM QVORVNDAM
APPENDIX.

PRIMO.

- ✠ **D**isputatum est iam diu, quomodo consecrentur Panes: & interim pauci consecrati sunt homines.
- ✠ **A**nxiè est inquisitum, Quantum inter Panem consecratum & non consecratum sit differentia: interim neglectum est, quantum nos vitæ pietate à prophanis hominibus differamus.
- ✠ **C**uriosè quæsitum est, Quando panis incipiat esse sacer, an vel ante sumptionem, vel post, vel an in medio sumptionis: ac interim ante & post sumptionem plurimi manserunt prophani.
- ✠ **Q**uàm diu Panis maneat Sacramentum, plurimùm litigatum est: Quàm diu Christus maneat in nobis neglectum est.
- ✠ **Q**uidam panem Eucharistiæ bis consecrant: Seipsos autem vix semel consecrant.
- ✠ **A**n maneat, vel mutetur natura panis, dum consecratur, multis verbis decertatum est: Interea pauci boni sunt in meliores commutati.
- ✠ **A**n Azymus, vel Fermentatus hic Panis esse debeat, dimicatum est: interim pauci vetus fermentum expurgantes, in azymis veritatis & sinceritatis ambularunt.
- ✠ **P**anes Eucharistiæ superstitiosè numerati sunt: & interim pauci admodum numero Pij semper reperti sunt.

Omnes has Consecrationis Phantasias, Heshusij mala confirmat translatio, quæ locum Apostoli Pauli primæ ad Corinthios decimi penitus obscurat

- ✠ **C**hristus non idè instituit Synaxin, vt panem consecraret, sed vt hominem, cuius amore quicquid vnquam fecerit, fecit, consecraret. Vox consecrationis in nullis est Scripturis de Synaxi editis.

SECUNDO.
EX CONFESIONE DVCIS
VVIRTEBERGENSIS.

Verba hæc institutionis (Hoc est corpus meum,) exponit eodem modo, quo hæc Ezechielis verba (Ista est Hierusalem) ubi loquitur de vrbe in latere descripta.

Ibidem negat, Deum absolutam suam omnipotentiam exercere in Synaxi.

TERTIO.

¶ Quando bellum indicunt Papistis, reiiciunt Argumentum sumptum ab omnipotentia Dei, & re ipsa probant Significat: Sed quando nobiscum congregiuntur, Argumentum à Dei omnipotentia ductum, & To rihon, contra Significat, cum Papistis sine scripturis nobis opponunt.

Et sicuti ex Apologia Confessionis Augustanæ patet, etiam Ecclesiæ Romanæ authoritatem, & Canonem Græcum nobis obijciunt. Quando verò bellum gerunt contra Papistas, Ecclesiæ Romanæ authoritatem, & Canonem Græcum repudiant. Me non falsa recensere, testatur Staphilus.

QUARTO.
CONTRA STAPHILVM.

¶ Fatetur D. Iacobus Andræ, inquisitionem de modo præsentis corporis Christi non esse inutilem.

QVINTO.
CONTRA EVNDEM.

¶ Inquit idem Iacobus Andræ, Opinionem illorum, qui putant paruum Christi corpusculum latere In pane vel Sub pane, non esse fundatam in Sacris literis.

SEXTO.

¶ Quòd pauciores Papistæ conuertantur, inde etiam est, quòd Lutherani superbi nimis & ingrati, non ingenuè fateantur, quòd quicquid habent boni, à Papistis acceperint.

¶ Papistæ Decalogum integrum proponunt Pueris: Lutherani verò Decalogum Dei mutilatum Iuuentuti proponunt. Videat Lector Græcum Alphabetum, iam recens Colonis excusum.

FINIS.

1037410

Observationes duæ obiter hîc adiectæ.

Papistæ, quando Laicis explicant myſteria ſacrarum veſtium, multa fabricant ſignificat : & Heſhufiani in poſtilla Spangenbergii plurima effingunt allegorica Significat : igitur mirum eſt, quòd contra vnicum Sacramentale Significat, tot ſcripturis munitum, clamitent.

Duæ hæ Propoſitiones : Panis eſt ſignum corporis Chriſti: &, Panis ſignificat corpus Chriſti, ſunt æquipollentes. Prior rem propoſitionem approbat Heſhufius : ergo non impugnat poſtერიorem.

ERRATA QVAEDAM, ABSENTE
dum imprimeretur Autore, in hoc Libello à Typographo commiſſa.

- C 1. pro prouerbijs, lege aduerbijs.
- E 1. Cranperi, lege Gramneri.
- E 2. Permaſurum, lege permaſuram.
- E vlt. palatui, lege palato.
- G 1. Turingos, lege Tigurinos.
- Ibidem: Electorem non tribuere, lege Electorem hoc tribuere.
- G 3. Melior erat cauſa Lutheri, quàm Caroloſtadij: lege Melior erat cauſa Caroloſtadij, quàm Lutheri. In Certamine ſcilicet de Imaginibus & Synaxi.
- H 1. Oliuario, lege Oluiano.
- Ibidem: Nunquid ſcripta, lege Nonne ſcripta.
- H 2. Bremenſes, lege Bernenſes.
- Ibidem: V Vittenbergenſes, lege V Vittenbergenſes.

